

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Nataša Fukáčová

**Odraz princípu vzájomného uznávania rozhodnutí
v trestných veciach v jednotlivých inštrumentoch
tretieho piliera EÚ**

Diplomová práca

Olomouc 2010

Pod'akovanie patrí mojim rodičom, ktorí pri mne trpezlivo stáli nielen počas celého štúdia.

Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému *Odraz princípu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach v jednotlivých inštrumentoch tretieho piliera EÚ* vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje.

V Martine dňa 25.8.2010

OBSAH

1. Úvod	5
2. Vývoj policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach.....	6
2.1. Spolupráca v trestných veciach pred vznikom EÚ.....	6
2.1.1. Medzivládna spolupráca v rámci skupiny TREVI.....	6
2.1.2. Vytvorenie Schengenského systému.....	7
2.1.3. Jednotný európsky akt (JEA)	12
2.2. Spolupráca v trestných veciach po vzniku EÚ.....	14
2.2.1. Maastrichtská zmluva.....	14
2.2.2. III. pilier EÚ: Spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí...15	
2.2.3. Amsterdamská zmluva.....	20
2.2.4. Dohovor o vzájomnej pomoci v tesných veciach.....	23
2.2.5. Zmeny v Zmluve z Nice.....	25
3. Zrod princípů vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach.	
Priestor slobody, bezpečnosti a práva	28
3.1. Charakteristika priestoru slobody, bezpečnosti a práva.....	28
3.2. Budovanie priestoru slobody, bezpečnosti a práva	30
3.2.1. Viedenský akčný plán	30
3.2.2. Závěry z Tampere.....	31
3.2.3. Haagsky program.....	33
3.2.4. Štokholmský program.....	36
4. Spolupráca v trestných veciach v súčasnosti.....	39
4.1. Lisabonská zmluva.....	39
4.1.1. Priestor slobody bezpečnosti a práva v Lisabonskej zmluve.....	40
4.1.2. Justičná spolupráca v trestných veciach podľa Lisabonskej zmluvy.....	41
4.1.3. Policajná spolupráca podľa Lisabonskej zmluvy.....	43
4.1.4. Výnimky v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach.....	44

5. Princíp vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach.....	46
5.1. Charakteristika princípu vzájomného uznávania.....	46
5.2. Význam princípu vzájomného uznávania.....	46
5.3. Princíp vzájomného uznávania v rozhodovacej činnosti ESD.....	48
5.4. Inštrumenty III. piliera odrážajúce princíp vzájomného uznávania.....	49
6. Vybrané inštrumenty III. piliera využívajúce zásadu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach.....	51
6.1. Rámcové rozhodnutie o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi.....	51
6.2. Rámcové rozhodnutie o Európsky príkaze na zabezpečenie dôkazov na účely získavania predmetov, dokumentov a údajov na použitie v konaniach v trestných veciach	60
6.3. Rámcové rozhodnutie o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie.....	65
6.4. Rámcové rozhodnutie o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na príkazy na konfiškáciu.....	66
7. Záver.....	67
8. Zoznam použitých zdrojov.....	68
9. Abstrakt	72

1. Úvod

Témou predkladanej diplomovej práce je odraz princípu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach v jednotlivých inštrumentoch tretieho piliera Európskej únie. Zo samotného názvu môžeme vyčleniť tri hlavné prvky, ktorým sa budem v práci venovať, a to: tretí pilier EÚ, princíp vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach, a inštrumenty tretieho piliera odrážajúce daný princíp. Tretí pilier EÚ tvorí policajná a justičná spolupráca v trestných veciach. Lisabonskou zmluvou, ktorá vstúpila do platnosti 1. decembra 2009, sa pilierová štruktúra Únie síce ruší, no pre oblasť tretieho piliera sa uplatňuje päťročné prechodné obdobie, aj z tohto dôvodu je v texte „tretí pilier“ často používaným pojmom. Podľa nového konceptu, oblasti tretieho piliera zastrešuje priestor slobody, bezpečnosti a práva, ktorého vybudovanie si členské štáty určili za cieľ prijatím Amsterdamskej zmluvy. Práve v rámci vytvárania „amsterdamského cieľa“ sa zrodil aj princíp vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach. Spočiatku vzájomné uznávanie predstavovalo princíp, pomocou ktorého Únia budovala jednotný vnútorný trh. Postupujúcou integráciou sa vzájomné uznávanie dostalo aj do iných oblastí spolupráce, pričom policajná a justičná spolupráca nie sú výnimkou. V rámci tretieho piliera sa tak stretávame so vzájomným uznávaním rozhodnutí v trestných veciach, ktoré uvádzajú do života rámcové rozhodnutia – právny nástroj tretieho piliera. Cieľom práce je priblížiť princíp vzájomného uznávania, všeobecný integračný princíp, jeho vznik, vývoj, vplyv na európsku integráciu a podobu tretieho piliera EÚ. Práca je rozdelená na šesť častí. Po úvode nasleduje druhá časť venovaná vývoju tretieho piliera Európskej únie, teda problematike policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach, ktorá približuje prevládajúce formy spolupráce v období pred aj po vzniku Európskej únie, ako aj ich zmeny po jednotlivých revíziách zakladateľských zmlúv. Tretia časť mapuje budovanie priestoru slobody, bezpečnosti a práva. Štvrtá časť práce predstavuje podobu justičnej spolupráce v trestných veciach v súčasnosti, v kontexte Lisabonskej zmluvy. Piata časť približuje samotný princíp vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach, jeho charakteristiku a význam. V poslednej, šiestej časti práce je pozornosť venovaná konkrétnym inštrumentom tretieho piliera, vybudovaným na princípe vzájomného uznávania, medzi ktorými najvýznamnejšie miesto zaujal európsky zatýkací rozkaz.

2. Vývoj policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach

2.1. Spolupráca v trestných veciach pred vznikom EÚ

Spolupráca členských štátov ES v trestno-právnej oblasti existovala v istej forme aj predtým, ako bola upravená zakladajúcimi zmluvami. Otázky spravodlivosti a vnútorných vecí však už tradične bývajú označované za oblasti pre štáty veľmi citlivé, spojené so suverenitou a bezpečnosťou, oblasti, v ktorých sa štáty veľmi neochotne vzdávajú svojej priamej kontroly. V 70.tych a 80.tych rokoch 20.storočia stúpila potreba intenzívnej spolupráce. V tejto dobe bolo treba čeliť nielen závažnému cezhraničnému zločinu, ale hlavne spolupracovať v boji s teroristickými organizáciami Červenej armády (Taliansko) a Frakcie červenej armády v Nemecku.¹ Najdôležitejšie právne nástroje tohto obdobia predstavujú klasické medzinárodné zmluvy, ktoré vznikli v rámci tzv. *európskej politickej spolupráce*, medzivládnej spolupráce členských štátov. Tieto akty medzinárodného práva verejného však s ohľadom na neochotu národných parlamentov členských štátov k ich ratifikácii nikdy neboli uvedené do života a pokiaľ by sa tak stalo teraz, v mnohých ustanoveniach by už prestali byť aktuálne.² Z tejto doby pochádza vznik tzv. *nepomenovaných (innominátnych) aktov*, ktoré už podľa svojho označenia predstavovali dokumenty, ktorých formy zakladajúce zmluvy Spoločenstva neobsahovali.³ Medzi takéto akty patria napríklad rezolúcie Rady a závery Rady.

2.1.1. Medzivládna spolupráca v rámci skupiny TREVI

Skupina TREVI vznikla na zasadaní Európskej rady v Ríme v roku 1975. Pomenovanie „TREVI“ tvoria počiatkové písmená francúzskych slov *Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence Internationale*⁴, ktoré sú zároveň označením v tej dobe (a rovnako aj dnes) aktuálnych problémov. TREVI reprezentuje v 70.tych rokoch prevažujúcu formu spolupráce – spoluprácu na neformálnom základe, ktorá sa realizovala mimo rámec práva Spoločenstva. Aktuálne bezpečnostné hrozby riešili tri

¹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s.126.

² FENYK, Jaroslav, SVÁK, Ján. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Poradca podnikateľa, Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s.44.

³ PIKNA: *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva ...*, s. 69.

⁴ terorizmus, radikalizmus, extrémizmus, medzinárodné násilie

špecializované pracovné skupiny.⁵ V roku 1989 sa štvrtou pracovnou skupinou stala TREVI 4 (označovaná aj TREVI 92), ktorá sa zaoberala voľným pohybom osôb ako súčasťou spoločného trhu z bezpečnostného hľadiska a k dátumu plánovaného dokončenia spoločného trhu (1.1.1993) bola rozpustená, pretože v princípe splnila svoj účel.⁶ Mechanizmus TREVI zahŕňal neformálnu spoluprácu na úrovni príslušných ministrov, vysokých úradníkov a pracovných skupín. Táto spolupráca však nemala zmluvný základ, ani stále inštitúcie. Preto tiež priebeh a výsledky spolupráce boli väčšinou dôverné - bez možnosti príslušnej kontroly, vrátane kontroly zo strany Európskeho parlamentu. Činnosť TREVI a jej organizačné štruktúry boli formálne začlenené do rámca tretieho piliera vstupom Maastrichtskej zmluvy do platnosti v roku 1993.⁷

2.1.2. Vytvorenie Schengenského systému

V 80.tych rokoch 20.storočia si postupujúca integrácia vyžiadala kvalitatívnu zmenu spolupráce, a to v podobe uzatvorenia tzv. *Schengenských dohôd*, ktoré boli pôvodne klasickými medzinárodnými zmluvami - upravovali spoluprácu krajín mimo rámec práva Spoločenstva. Nadviazali na spoločnú dohodu o policajnej spolupráci medzi Francúzskom a Nemeckom z 30.7.1984 (*Saarbrückenská dohoda*), ktorá reagovala na protesty európskych vodičov pre diaľkovú cestnú prepravu proti veľkým zdržaniam na spoločných hraniciach oboch štátov.⁸ V dobe podpísania dohody boli už na hraničných prechodoch členských štátov zrušené niektoré právne prekážky⁹ voľného pohybu, naďalej však pretrvávali prekážky faktické (napr. kontrola dokladov totožnosti), ktoré neumožňovali plynulý prechod hranicami.

⁵ Každá zo skupín mala svoju oblasť pôsobenia: TREVI 1 – boj s terorizmom, TREVI 2 – školenia, výmena informácií, TREVI 3 – boj s medzinárodným organizovaným zločinom.

⁶ FIALA, Petr., PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009, s. 652.

⁷ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 127

⁸ HAD, Miloslav, PIKNA, Bohumil. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v edičním oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2001, s.77.

⁹ Zmluva o založení EHS, článok 3 pís.a) priniesla postupné „odstránenie ciel a množstevných obmedzení dovozu a vývozu tovaru medzi členskými štátmi, ako aj všetkých ďalších opatrení s rovnakým účinkom.“.

Z tohto dôvodu, dňa 14. júna 1985, Francúzsko, Nemecko a štáty Beneluxu (Belgicko, Holandsko a Luxembursko) podpísali **Schengenskú dohodu**¹⁰ (*Schengen I*) o postupnom odstraňovaní kontrol na ich spoločných hraniciach, s cieľom voľného prekračovania vnútornej hranice občanmi zmluvných štátov, ako aj rozvoja voľného pohybu služieb a tovaru. Následne prijatý **Vykonávací dohovor k Schengenskej dohode**¹¹ z 19. júna 1990 (*Schengen II*), stanovil podrobný postup a pravidlá uskutočnenia jednotlivých krokov.¹² Vznikol tak **tzv. schengenský systém** t.j. súbor medzivládnych dohôd a aktivít, ktoré vytvárajú medzi členskými štátmi priestor bez vnútorných hraníc.¹³

Z hľadiska európskej integrácie predstavoval schengenský systém prvý projekt v histórii Spoločenstva, do ktorého neboli zapojené všetky členské krajiny, a na ktorom sa nepodieľala Komisia. Jednou z príčin vzniknutej situácie bol aj nejednotný názor na úpravu slobody pohybu osôb, konkrétne otázku, či umožniť voľný pohyb len občanom zmluvných strán, alebo aj iným osobám pohybujúcim sa v rámci spoločného trhu, pričom pri druhej z alternatív, by bola zachovaná potreba kontrolovať pohyb cudzincov. V tejto súvislosti je postupné budovanie schengenského systému uvádzané ako príklad *tzv. dvojrychlostnej Európy*, teda stavu keď časť krajín Spoločenstva napreduje v integrácii rýchlejšie ako zvyšok krajín.¹⁴

Otvorenie vnútorných hraníc členských štátov znamenalo zvýšené nebezpečenstvo nárastu kriminality a cezhraničnej organizovanej trestnej činnosti, a teda značný tlak na zabezpečenie vonkajších hraníc vytvoreného priestoru. Voľný pohyb na jednej strane musel byť nutne vyvážený adekvátnymi bezpečnostnými opatreniami na strane druhej. Posun kontroly na vonkajšie hranice signatárskych krajín bol preto doplnený o „kompenzačné mechanizmy“, ktoré mali zaistiť nielen zodpovedajúcu kontrolu

¹⁰ Dohoda medzi vládami štátov Hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republiky o postupnom odstraňovaní kontrol na ich spoločných hraniciach, podpísaná v Schengene 14. júna 1985.

¹¹ Dohovor podpísaný v Schengene 19. júna 1990 medzi Belgickým kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Francúzskou republikou, Luxemburským veľkovoľvodstvom a Holandským kráľovstvom o vykonávaní Dohody o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach podpísanej v Schengene 14. júna 1985, s príslušným záverečným aktom a spoločnými Vyhláseniami. Úradný vestník L 239 , 22/09/2000 S. 0019 – 0062.

¹² Vykonávací dohovor vstúpil do platnosti 26.3.1995. Postupne k dohovoru pristúpili ďalšie krajiny, a to Taliansko (1990), Španielsko a Portugalsko (1991), Grécko (1992), Rakúsko (1995), Švédsko, Fínsko a Dánsko (1996). Zmluvnými stranami sa tak stali všetky štáty, ktoré boli členskými štátmi EÚ prd 1.5.2004, okrem Írska a Veľkej Británie. Zvláštny status si aj po **komunitarizácii schengenského acquis** zachováva Dánsko.

¹³ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplnené a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009, s.656.

¹⁴ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie....*, s. 656.

vonkajších hraníc zúčastnených štátov, ale tiež dostatočnú spoluprácu represívnych zložiek v rámci novo vymedzeného teritória.¹⁵

V *Schengenskej dohode (Schengen I)* sa preto zmluvné strany dohodli na potrebných opatreniach, rozdelených na dve kategórie, a to opatrenia krátkodobé (napr. vizuálna kontrola vozidiel, spoločné kontrolné stanice, zosúladienie prevádzkových dní) a dlhodobé (zosúladienie zákonov, systematická a automatizovaná výmena údajov).

Vykonávací dohovor (Schengen II) obsahoval definície pojmov¹⁶ a konkrétne kompenzačné opatrenia, ktorých úlohou bolo vyvážiť dôsledky odstránenia hraničných kontrol. Zosilnený rámec justičnej spolupráce v trestných veciach vytvorený Schengenským vykonávacím dohovorom, predstavuje jedno z takých kompenzačných opatrení.¹⁷ Vykonávací dohovor upravil podmienky zrušenia hraničných kontrol, ako aj prekračovanie vonkajších a vnútorných hraníc. Pre vnútorné hranice výslovne stanovil, že „*môžu byť prekročené bez kontroly osôb na ktoromkoľvek mieste.*“ (Hlava II, článok 2, odsek 1). Štátom však bola zachovaná možnosť v prípade potreby uskutočniť po konzultácii s ostatnými zmluvnými stranami jednostranné kontroly, ak to v danom prípade vyžadoval verejný záujem alebo bezpečnosť štátu (Hlava II, článok 2). Prekročenie vonkajšej hranice bolo umožnené zásadne len na hraničných prechodoch počas ich prevádzkovej doby, s určitými výnimkami pre malý pohraničný styk a zvláštne kategórie napr. rybolov (Hlava II, článok 3, bod 1). V ďalších častiach Dohovor stanovil podmienky povolenia vstupu cudzincov, zaviedol krátkodobé jednotné víza a upravil azylové otázky. *Vykonávací dohovor k Schengenskej dohode* predstavuje prvý kohézny pokus o vytvorenie spoločných komplexných štandardov spolupráce v trestných veciach. Je treba uviesť, že množstvo pozornosti venuje ochrane osobných údajov, a i v tejto oblasti je pokrokovým.¹⁸ V nasledovnej časti práce priblížime ustanovenia Vykonávacieho dohovoru, ktoré upravujú **oblasť policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach.**

Hlava III Dohovoru, nazvaná „*Polícia a bezpečnosť*“, je venovaná pomerne rozsiahlej úprave policajnej spolupráce, trestných záležitostí a bezpečnosti.

¹⁵ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009, s. 658.

¹⁶ Napr. vnútorná hranica, vonkajšia hranica, tretí štát, cudzinec, hraničná kontrola, povolenie k pobytu, žiadosť o azyl a pod..(Hlava I Vymedzenie pojmov)

¹⁷ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, str. 12.

¹⁸ HARDING, Christopher, SWART, Bert. „*Intergovernmental Co-operation*“ in *Criminal Justice in Europe: a comparative study*. New York: Oxford University Press Inc, 1995, s. 99.

V rámci policajnej spolupráce (Kapitola 1 „*Policajná spolupráca*“) sa zmluvné štáty zaviazali, „že si ich policajné služby budú vzájomne pomáhať v súlade s ustanoveniami vnútroštátneho práva a ich príslušnosti v záujme prevencie a objasňovania trestných činov, pokiaľ žiadosť alebo jej vybavenie nie je podľa vnútroštátneho práva vyhradená súdnym orgánom a vybavenie žiadosti nevyžaduje prostredníctvom žiadanej zmluvnej strany donucovacie opatrenia....“. Článok 40 umožnil zmluvným stranám v prípade potreby podať žiadosť o právnu pomoc pri sledovaní osoby podozrivej zo spáchania trestného činu, ktorý je dôvodom k vydaniu osoby. Pokiaľ kvôli zvláštnej naliehavosti veci nemožno požiadať o predchádzajúci súhlas druhej zmluvnú stranu, môžu úradníci, za presne stanovených podmienok (článok 40 odsek 2.), pokračovať v sledovaní podozrivej osoby, ktorá sa podieľa na jednom z trestných činov uvedených v odseku 7.¹⁹ Pre uľahčenie spolupráce majú zmluvné strany možnosť pri rešpektovaní miestnych podmienok a technických možností – obzvlášť v pohraničných oblastiach – zabezpečiť priame telefónne spojenie, spojenie vysielaczkou, ďalekopisom, a to za účelom včasnej informovanosti o pozorovaní a sledovaní osôb.²⁰ Články 41, 42 upravujú podmienky a postupy pri pátraní po osobe, ktorá bola pristihnutá pri spáchaní niektorého z vymenovaných trestných činov. Ustanovenia určujú príslušných úradníkov v jednotlivých členských štátoch, pričom títo úradníci majú pri plnení úloh v súlade s článkami 40 a 41 rovnoprávne postavenie vo vzťahu k trestným činom na nich spáchaných, alebo ktorých by sa sami dopustili. Článok 43 obsahuje úpravu zodpovednosti za prípadnú spôsobenú škodu.

Články 48 – 53 Vykonávacieho dohovoru (Kapitola 2 „*Právna pomoc v trestných veciach*“) predstavujú doplnenie medzinárodných zmlúv²¹ o právnej pomoci, pričom širšie ustanovenia bilaterálnych zmlúv zostávajú nedotknuté. Články 49 a 50 rozšírili použitie relevantných ustanovení týchto zmlúv na oblasť správneho práva trestného, ako aj priestupky proti zákonným opatreniam a predpisom v oblasti spotrebných daní, daní z pridanej hodnoty a ciel. Článok 51 stanovil podmienky

¹⁹ Sledovanie je prípustné, ak sa jedná o nasledovné trestné činy: vražda, zabitie, znásilnenie, úmyselné podpaľačstvo, výroba falošných peňazí, závažná krádež a prechovávanie, vydieranie, únos/zavlečenie a zadržiavanie rukojemníkov, obchodovanie s ľuďmi, nedovolená preprava drog a omamných látok, porušenie zákonných predpisov týkajúcich sa zbraní a trhavín, úmyselné poškodenie použitím trhavín, nedovolená preprava jedovatého a škodlivého odpadu.

²⁰ Článok 44 Vykonávacieho dohovoru.

²¹ Európsky dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach z 20.4.1959, Zmluva o vydávaní a vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi Belgickým kráľovstvom, Luxemburským veľkoveľkovoľvodstvom a Holandským kráľovstvom z 27. júna 1962, v znení Protokolu z 11. mája 1974.

posudzovania žiadosti o právnu pomoc pri prehliadke a zabavení vecí. Na základe článku 52 „každá zmluvná strana môže zasielať osobám nachádzajúcim sa na území druhej zmluvnej strany súdne dokumenty priamo poštou.“ Článok 53 poskytuje súdnym orgánom možnosť priameho vzájomného odovzdania žiadosti o právnu pomoc a odpovede na túto žiadosť, pričom však zachováva možnosť podávať žiadosť alebo odpovedať na ňu prostredníctvom ministerstiev spravodlivosti alebo vnútroštátnych centrálnych úradov Medzinárodnej kriminálnej policajnej organizácie. Články 54 – 58 obsahujú úpravu princípu *ne bis in idem* vo vzťahu k cudzozemským trestným rozhodnutiam. Pri aplikácii princípu *ne bis in idem* je nutné prihliadnúť tiež k rozhodovacej činnosti Súdneho dvora, ktorej je venovaná samostatná kapitola práce.

Články 59-66 (Kapitola 4 „Vydávanie osôb“) obdobným spôsobom doplnili Európsky dohovor o vydávaní z 13.12.1957 a Zmluvu o vydávaní a vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi krajinami Beneluxu v znení Protokolu z 11. mája 1974, pričom ustanovenia platné na základe bilaterálnych dohôd zostávajú nedotknuté. Podobne ako pri úprave právnej pomoci, predmetné ustanovenia zväčšili oblasť použitia medzinárodných zmlúv. Článok 62 čiastočne obmedzil princíp obojstrannej trestnosti. Článok 63 rozšíril vydávanie i na osoby stíhané za vymenované fiškálne trestné činy, alebo osoby hľadané z dôvodu nenastúpenia výkonu trestu alebo iného ochranného opatrenia v súvislosti s daným trestným činom. Podľa článku 64, pátranie v rámci Schengenského informačného systému, upravené článkom 95 Vykonávacieho dohovoru, má rovnocenné postavenie ako žiadosť o predbežné zadržanie osoby v zmysle medzinárodných zmlúv, ktoré Vykonávací dohovor dopĺňa. Na základe článku 65, k vybaveniu (adresovaniu) žiadosti sú kompetentné príslušné ministerstvá zmluvných strán, pričom zostáva zachovaná možnosť diplomatickej úradnej cesty. Článok 66 upravuje možnosť skráteného konania, t.j. vydanie osoby bez vykonania formálneho vydávacieho konania, pokiaľ sú splnené stanovené podmienky. Ustanovenia Vykonávacieho dohovoru venované vydávaniu osôb však s prihliadnutím k zavedeniu európskeho zatýkacieho rozkazu majú len obmedzené uplatnenie.

Články 67 – 69 (Kapitola 5 „Prevedenie výkonu rozsudku“) dopĺňajú Dohovor Rady Európy zo dňa 21. marca 1983 o vydávaní odsúdených osôb. Ustanovenia sa použijú v prípade, že štátny príslušník zmluvnej strany, právoplatne odsúdený k odňatiu slobody alebo k inému opatreniu obmedzujúcemu jeho slobodu z dôvodov bezpečnosti a nápravy, sa vyhýba výkonu trestu alebo jeho pokračovaniu alebo inému opatreniu, útekom do vlastnej krajiny. Zmluvná strana, na území ktorej bola osoba odsúdená, môže

v takom prípade podať žiadosť o prevedenie výkonu rozsudku tej zmluvnej strane, na území ktorej sa osoby vyhýbajúce sa výkonu trestu nachádzajú. K prevedenie výkonu trestu sa nevyžaduje súhlas odsúdenej osoby.

Kapitola IV Vykonávacieho dohovoru upravuje *Schengenský informačný systém*.²²

Pojmom *Schengenské acquis* (*acquis Schengenu*) je označovaný súhrn právnych a iných aktov, protokolov, deklarácií a prehlásení obsahujúci príslušné normy vydávané v relácii na oba Schengenské dohody zahŕňajúci prinajmenšom:²³

- Dohodu podpísaná v Schengene 14. júna 1985 (Rámcová dohoda)
- Dohovor podpísaný v Schengene 19. júna 1990 (Vykonávací dohovor)
- Protokoly a dohody o pristúpení k Rámcovej dohode a Vykonávaciemu dohovoru
- Rozhodnutia a vyhlásenia prijaté Výkonným výborom založeným podľa Vykonávacieho dohovoru a akty prijaté na vykonanie dohovoru orgánmi, ktorým Výkonný výbor udelil rozhodovacie právomoci.

Amsterdamská zmluva v roku 1999 začlenila *schengenské acquis* do rámca Európskej únie.

2.1.3. Jednotný európsky akt (JEA)

Obdobie „eurosklerózy“²⁴, trvajúce od polovice 70.tych rokov, sa končí prijatím *Jednotného európskeho aktu*, ktorý bol novým podnetom pre pokračovanie v postupujúcej európskej integrácii. JEA, prijatý na Luxemburskom summite v roku

²² **Schengenský informačný systém** (SIS) je spoločný informačný systém, pomocou ktorého sa evidujú a poskytujú formou automatizovaného prenosu údajov skutočnosti slúžiace k vyhľadávaniu osôb a vecí, a ktoré môžu v určitých prípadoch slúžiť ako podklad pri udeľovaní víz alebo udeľovaní povolení k pobytu a používaniu cudzineckého práva v rámci účinnosti dohovoru. Systém tvoria národné zložky označované a centrálna technická podpora, ktorá sídli v Štrasburgu a je spravovaná Francúzskom. K prístupu k informáciám sú oprávnené príslušné orgány jednotlivých krajín. Zmluvné strany udržiavajú na vlastnú zodpovednosť a na vlastné náklady svoju vnútroštátnu časť SIS. Cieľom SIS je zaručenie bezpečnosti verejnosti a poriadku na území zmluvných strán vrátane bezpečnosti štátu a zaručenie používania ustanovení Vykonávacieho dohovoru na základe informácií získaných pomocou tohto systému. SIS obsahuje dáta, ktoré zaobstarajú členské štáty a sú nutné pre účely vymenované v článkoch 95 – 100 Vykonávacieho dohovoru. Údaje uložené v systéme umožňujú identifikovať osobu či predmet. Systém predstavuje dôležitý nástroj pri zaisťovaní policajnej a súdnej spolupráce v trestných veciach, ktorý prispieva k vyváženiu odstránenia hraničných kontrol zodpovedajúcimi aktivitami v oblasti bezpečnosti.

²³ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. EVROPSKÉ PRÁVO 1. Ústavní základy Evropské unie. Praha: Linde Praha, 2007, str. 261.

²⁴ Bližšie KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. Brno: Barrister a Principal, spol.s.r.o.,2007, s. 58.

1985²⁵, do platnosti vstúpil v roku 1987. Podľa JEA, „*cieľom Európskych spoločenstiev a európskej politickej spolupráce je spoločne prispievať k dosahovaniu konkrétneho pokroku na ceste smerom k európskej jednote.*“ Ako hlavný cieľ stanovil Jednotný európsky akt vytvorenie *jednotného vnútorného trhu*, oblasti bez vnútorných hraníc, v ktorej je zaručený voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu, a to do 31. decembra 1992. Doplnením zakladajúcich zmlúv sa spolupráca členských štátov rozšírila na oblasti hospodárskej a menovej politiky, výskumu, ochrany životného prostredia, hospodárskej a sociálnej súdržnosti a zahraničnej politiky.

Spolupráca členských štátov pred vznikom Európskej únie bola charakteristická využívaním medzivládnej formy spolupráce, ktorej výsledkom boli klasické medzinárodné zmluvy. Krajiny však najmä v súvislosti s a odstránením hraničných kontrol a budovaním vnútorného trhu, čoraz viac vnímali potrebu spolupracovať intenzívnejšie a postupovať pri úprave rizikových oblastí jednotne tak, aby zabezpečili čo najvyššiu úroveň ochrany v novo vytvorenom spoločnom priestore. Právne akty nadväzujú na dokumenty prijaté v rámci Rady Európy, no objavuje sa v nich snaha o rozšírenie spolupráce a jej prispôbenie novým podmienkam. Príkladom takejto snahy sú najmä Schengenská dohoda a Vykonávací dohovor k Schengenskej dohode; ani tieto zmluvy však nezaväzujú v danom období všetky členské štáty Spoločenstva. Za najvýznamnejší prínos je možné považovať zmeny zavedené Vykonávacím dohovorom medzi ktoré patrí priame zasielanie písomností, zjednodušené vydávacie konanie alebo prevedenie výkonu trestu bez súhlasu odsúdenej osoby. Osobitné miesto medzi týmito zmenami patrí úprave princípu *ne bis in idem*.

²⁵ Jednotný európsky akt bol podpísaný v Luxemburgu 17. februára 1986 a v Haagu 28. februára 1986.

2.2. Spolupráca v trestných veciach po vzniku EÚ.

2.2.1. Maastrichtská zmluva

Z hľadiska vývoja justičnej spolupráce má zvláštny význam *Maastrichtská zmluva*, ktorá formálne ustanovila spoluprácu členských štátov v oblasti justície a vnútra. *Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva)* bola podpísaná 7.februára 1992 v meste Maastricht, do platnosti vstúpila 1.novembra 1993. Základné oblasti novelizácie:

- zriadenie Európskej únie a vytvorenie pilierovej štruktúry,
- zavedenie spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (druhý pilier),
- zavedenie spolupráce v oblasti justície a vnútra (tretí pilier),
- zavedenie občianstva Únie,
- vytváranie mechanizmov pre uskutočnenie hospodárskej a menovej únie,
- rozsiahle zmeny v inštitucionálnej štruktúre,
- posilnenie demokratických základov, na ktorých Európska únia je budovaná (zavedenie princípu subsidiarity a transparentnosti, rešpekt k ľudským právam, zriadenie funkcie ombudsmana, atď.).²⁶

Vďaka pilierovej štruktúre, ktorú zmluva zaviedla, bývala Európska únia tradične znázorňovaná v podobe tzv. *Maastrichtského chrámu* – chrámu stojaceho na troch pilieroch. *Prvý pilier* zahŕňal tri európske Spoločenstvá²⁷ so všetkými oblasťami dovtedajšej spolupráce. V tomto komunitárnom pilieri sa uplatňuje *komunitárna metóda* spolupráce t.j. metóda charakterizovaná využívaním princípu priameho účinku a nadradenosti noriem práva ES. *Druhý pilier* zastrešil spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, a *tretí pilier* spoluprácu v oblasti justície a vnútorných vecí. Vzhľadom na povahu týchto oblastí, pre druhý a tretí pilier je charakteristická *medzivládna forma spolupráce*, pri ktorej nie je možné aplikovať zásady typické pre komunitárne právo (priamy účinok, nadradenosť).

Zmluva za oblasti spoločného záujmu označila:²⁸

- azylovú politiku;
- pravidlá pre prekračovanie vonkajších hraníc členských štátov

²⁶ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. EVROPSKÉ PRÁVO 1. Ústavní základy Evropské unie. Praha: Linde Praha, 2007, s.239.

²⁷ Európske spoločenstvo (pôvodne Európske hospodárske spoločenstvo - EHS), Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ a EURATOM

²⁸ Článok K.1 Zmluvy o EÚ.

- vykonávanie kontroly na týchto hraniciach;
- prisťahovaleckú politiku týkajúcu sa štátnych príslušníkov tretích krajín (podmienky vstupu a pohybu na území členských štátov, podmienky pobytu, vrátane spájania rodín a možnosti zamestnania, boj proti nelegálnemu prisťahovalectvu, pobytu a práci)
- boj proti drogovým závislostiam
- boj proti podvodom v medzinárodnom rozsahu
- súdnu spoluprácu občianskych veciach;
- súdnu spoluprácu v trestných veciach;
- colnú spoluprácu;
- policajnú spoluprácu za účelom boja proti terorizmu, nezákonnému obchodovaniu s drogami a ďalšími závažnými formami medzinárodného zločinu, a v prípade potreby aj určité aspekty colnej spolupráce v súvislosti s organizáciou systému únie v oblasti výmeny informácií v rámci **Európskeho policajného úradu (Europolu)**.²⁹

Účelom spolupráce v týchto oblastiach bolo podľa článku K.1 dosiahnutie cieľov EÚ, obzvlášť voľného pohybu osôb.³⁰

Vzhľadom na zameranie diplomovej práce v nasledujúcej časti priblížime oblasť tretieho piliera EÚ.

2.2.2. III. pilier EÚ : Spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí

V snahe zabezpečiť voľný pohyb osôb a pritom zaručiť a chrániť bezpečnosť svojich národov prostredníctvom ustanovení o justícii a vnútorných veciach Maastrichtská zmluva formálne zakotvila spoluprácu členských štátov v oblasti justície a vnútorných záležitostí, ktoré tak vytvorili III. pilier EÚ.³¹ Tento krok znamenal posun európskej integrácie na inú, vyššiu úroveň. Zmluva o EÚ inštitucionalizovala spoluprácu členských štátov v nových oblastiach, v rámci ktorých však štáty len neochotne odovzdávajú časť svojej suverenity inému subjektu. Vzhľadom na povahu týchto oblastí, nebolo možné použiť komunitárnu metódu. Spolupráca sa teda

²⁹ EUROPOL (Európsky policajný úrad, European Police Office) bol vytvorený najmä za účelom boja proti organizovanej trestnej činnosti s cezhraničným prvkom, ktorý si vyžadoval zapojenie a komplexnú spoluprácu členských štátov. Dohovor o zriadení Europolu bol podpísaný v júli roku 1995, na základe článku K.3 Zmluvy o EÚ, a do platnosti vstúpil 1.10.1998.

³⁰ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 15.

³¹ Hlava VI Zmluvy o EÚ.

uskutočňovala s uplatnením *metódy medzivládnej*,³² ktorá zaručovala, že nie je možné (na rozdiel od prvého piliera) donútiť členský štát napriek jeho odporu aplikovať akt úzko únijného práva.³³ Ako základná hlasovacia metóda sa uplatňovala *zásada jednomyselnosti*.³⁴ Maastrichtská zmluva upravila výslovne (článok K.3 odsek 2.) *právne nástroje III. piliera*, ako akty Rady EÚ, ktoré sú okrem stanovených výnimiek prijímané jednomyseľne a v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach z iniciatívy členských štátov. Akty tretieho piliera zahŕňajú³⁵:

- a) **spoločné pozície** (*Common Positions*), podľa článku K.3 odsek 2 pís. a), ktoré podľa článku K.5 členské štáty zastávajú rámci medzinárodných organizácií a na medzinárodných konferenciách s cieľom podporovať akúkoľvek spoluprácu prispievajúcu k uskutočňovaniu cieľov únie. Obsahujú priority a stanoviská, preto majú skôr politickú záväznosť a nepriamy právny význam.³⁶ Podľa niektorých autorov majú spoločné pozície odporúčajúci charakter.³⁷
- b) **spoločné postupy** (jednotné akcie, *Joint Actions*), podľa článku K.3 odsek 2 pís. b), pre prípad, že vzhľadom na rozsah a účinky zamýšľaného spoločného postupu sa ciele únie realizujú lepšie ako postupom jednotlivých štátov. Charakteristika spoločných postupov nie je jednoznačná, a preto aj v otázke právnej záväznosti sa názory autorov odlišujú. V prospech právnej záväznosti svedčí fakt, že ak má byť daný cieľ lepšie dosiahnutý spoločným postupom na úrovni Únie, musí byť právne záväzný. Podľa niektorých autorov, ak má mať spoločný postup záväzné účinky, musí to byť vždy Radou výslovne stanovené, pričom v týchto prípadoch sa spravidla jedná o právne záväzné rozhodnutia.³⁸
- c) **dohovory** (*Conventions*), podľa článku K.3 odsek 2 pís. c), ktoré môže Rada rešpektujúc článok 220 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva vypracovať a odporučiť členským štátom na prijatie v súlade s ich ústavnými predpismi.

³² Medzivládna metóda je omnoho bližšia právu medzinárodnému než právu komunitárnemu. Zakotvenie spolupráce v danej oblasti, avšak s použitím medzivládnej metódy, odráža (ne)pripravenosť resp. (ne)ochotu členských štátov vzdať sa ďalšej časti suverenity. Dokazuje, že v týchto (neekonomických) oblastiach integrácia ešte nedosiahla takú úroveň ako v oblastiach prvého piliera.

³³ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *EVROPSKÉ PŘÁVO 1. Ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha, 2007, s. 253. Pojmom *úzko únijné právo* (právo EÚ) označujeme súbor právnych noriem upravujúcich problematiku druhého a tretieho piliera EÚ.

³⁴ Prelomenie zásady jednomyselnosti bolo možné len v prípade procedurálnych otázok alebo vo výnimočných prípadoch, kedy o hlasovaní kvalifikovanou väčšinou rozhodla Rada. (článok K.4 odsek 3)

³⁵ Tieto akty spolu s nástrojmi, ktoré následne ustanovila Amsterdamská zmluva, tvoria tzv. *sekundárne unijné právo*.

³⁶ FENYK, Jaroslav, SVÁK, Ján. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Poradca podnikateľa, Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s.49.

³⁷ Vid' TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 3.vyd. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 250 – 251.

³⁸ Vid' TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 1999, s. 681.

Svojou povahou sa dohovory klasickými medzinárodnými zmluvami, no na rozdiel od bežných medzinárodných zmlúv uvedený článok Zmluvy o EÚ výslovne umožňuje „stanoviť Súdnemu dvoru právomoc interpretovať ich ustanovenia a rozhodovať o všetkých sporoch týkajúcich sa ich uplatnenia za podmienok stanovených v týchto dohovoroch“.

- d) **opatrenia** (*Measures*) na uskutočnenie spoločného postupu, podľa článku K.3 odsek 2 pís. b), o ktorých Rada môže rozhodnúť, že opatrenia sa prijímajú kvalifikovanou väčšinou. Ide o odvodený, záväzný akt, ktorý musí byť v súlade s aktom, od ktorého je odvodený.³⁹
- e) **opatrenia** (*Measures*) na uskutočnenie dohovorov, podľa článku K.3 odsek 2 pís. c), ktoré ak dohovor nestanoví inak, prijme Rada dvojtretinovou väčšinou Vysokých zmluvných strán. Obdobne ako u opatrení ad. d), sú tieto opatrenia aktom odvodeným.

Výslovná úprava aktov tretieho piliera, ktorú priniesla Maastrichtská zmluva bola prínosom, no na druhej strane, spornou zostala právna povaha spoločných pozícií a spoločných postupov, a teda nejasná otázka právnej záväznosti týchto aktov.⁴⁰

Maastrichtská zmluva určila aj právomoci jednotlivých orgánov pre oblasti tretieho piliera. Kľúčové postavenie získala Rada EÚ, ktorá v rámci legislatívnych procedúr prijímala právne akty tretieho piliera, a to na základe návrhov členských štátov alebo Komisie. Iniciatívnu právomoc však Komisia nemala pre oblasť súdnej, colnej a policajnej spolupráce v trestných veciach.⁴¹ Podľa Maastrichtskej úpravy je Európsky parlament pravidelne Radou a Komisiou informovaný o rokovaní, pričom Rada zabezpečí, aby sa náležite prihliadalo na názory Parlamentu. Parlament môže klásť otázky Rade alebo jej dávať odporúčania.⁴² Európskemu súdному dvoru bola vo veciach tretieho piliera právomoc zverená len potenciálne a nepriamo, prostredníctvom

³⁹ FENYK, Jaroslav, SVÁK, Ján. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Poradca podnikateľa, Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s.50.

⁴⁰ Časť autorov považuje tieto akty za vždy právne záväzné, pretože boli vytvorené v rámci inštitucionálnej štruktúry Európskej únie, kde sú prijímané jednomyselne; iní posudzujú právnu záväznosť týchto aktov v závislosti na ich obsahu.

⁴¹ Článok K.3 odsek 2.

⁴² Článok K.6.

dohovorov uzatvorených podľa článku K.3 odsek 2 písmeno c), ktoré mohli stanoviť právomoc Európskeho súdneho dvora vykladať ich ustanovenia.⁴³

Z dôležitých právnych aktov tohto obdobia, zaoberajúcich sa matériou tretieho piliera, môžeme uviesť napríklad nasledovné:

- *Dohovor z 10. marca 1995 o zjednodušenom postupe vydávania osôb medzi členskými štátmi Európskej únie*⁴⁴ a *Dohovor z 27. septembra 1996, týkajúci sa vydávania osôb medzi členskými štátmi Európskej únie.*⁴⁵

Oba dohovory upravujúce vydávanie osôb medzi členskými štátmi, v dôsledku využitia **princípu vzájomnej dôvery**⁴⁶ zmiernili dovtedy uplatňované princípy extradície. Obmedzená bola zásada obojstrannej trestnosti, zásada nevydávania vlastných občanov a pod.. Vydávanie podľa týchto dohovorov však bolo nahradené postupom podľa rámcového rozhodnutia upravujúceho európsky zatýkací rozkaz.

- *Jednotná akcia z 22. apríla 1996 súvislosti s rámcom výmeny styčných sudcov s cieľom zlepšiť spoluprácu súdov medzi členskými štátmi EÚ,*⁴⁷ vytvorila rámec pre vyslanie alebo výmenu sudcov alebo úradníkov špecializovaných v postupoch súvisiacich so súdnou spoluprácou.
- *Jednotná akcia z 29. júna 1998 o dobrej praxi vo vzájomnej právnej pomoci v trestných veciach*⁴⁸, podľa ktorej, vzhľadom na potrebu praktického zdokonalenia právnej pomoci medzi členskými štátmi, každý členský štát uloží do stanoveného dátumu na Generálnom sekretariáte Rady EÚ vyhlásenie o dobrej praxi pri podávaní a vybavovaní žiadostí o právnu pomoc v trestných veciach, ktoré obsahuje záruky uplatňovania tejto praxe. Vyhlásenia sa po preklade do úradných jazykov doručia členským štátom; následne sú

⁴³ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 19. Bližšie k právomoci Súdneho dvora pozri tiež: BALZACQ, Thierry, CARRERA, Sergio. *Security versus freedom?: a challenge for Europe's future*. Ashgate Publishing, Ltd., 2006, s. 4.

⁴⁴ Ú. v. ES C 78, 30. 3. 1995, s. 2.

⁴⁵ Ú. v. ES C 313, 13. 10. 1996, s. 12.

⁴⁶ Z preambuly Dohovoru o vydávaní osôb medzi členskými štátmi z roku 1996: „...VYJADRUJÚC ich dôveru v štruktúru, fungovanie ich súdnych systémov a schopnosti všetkých členských štátov zabezpečiť spravodlivý súdny proces.“

⁴⁷ Jednotná akcia z 22. apríla 1996 prijatá Radou na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii v súvislosti s rámcom výmeny styčných sudcov s cieľom zlepšiť spoluprácu súdov medzi členskými štátmi Európskej únie Ú.v. L 105, 27.4.1996 s. 1 - 2

⁴⁸ Jednotná akcia z 29. júna 1998, prijatá Radou na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii, o dobrej praxi vo vzájomnej právnej pomoci v trestných veciach, Ú.v. L 191, 7.7.1998 s. 1 – 3

sprístupnené aj Európskej súdnej sieti, ktorá môže podať návrhy na zdokonalenie právnej pomoci.

- *Jednotná akcia z 29. júna 1998 o vytvorení Európskej súdnej siete*⁴⁹, bola prijatá ako reakcia na potrebu zdokonaľiť spoluprácu členských štátov najmä na poli boja proti formám závažnej kriminality páchanej nadnárodnými organizáciami. Stanovila zriadenie siete súdnych kontaktných miest medzi členskými štátmi t.j. *Európskej súdnej (justičnej) siete*.⁵⁰

Prínos Maastrichtskej zmluvy pre oblasť spolupráce v trestných veciach, ako aj celkovo pre európsku integráciu, možno napriek určitým nedostatkom hodnotiť pozitívne. Proces zjednocovania Európy sa presunul do neekonomických oblastí. Rozšírenie spolupráce na oblasť zahraničnej politiky, bezpečnosti, justície a vnútorných záležitostí odráža danú skutočnosť v tom zmysle, že pri takejto úrovni integrácie už je nevyhnutné, aby Spoločenstvá vystupovali na medzinárodnom poli jednotne. Vytvorením tzv. Maastrichtského chrámu zmluva poskytla potrebný inštitucionálny rámec, ktorý právne zakotvil spoluprácu v oblastiach dovtedy upravených dokumentmi v rámci európskej politickej spolupráce a justičná spolupráca v trestných veciach sa stala jedným zo spoločných záujmov Únie. Dôsledky vyplývajúce zo zaručeného voľného pohybu osôb regulujú členské štáty (zastrešené Európskou úniou) prostredníctvom právnych aktov medzivládnych pilierov.⁵¹

Spolupráca v trestných veciach medzi členskými štátmi Únie pred vstupom Amsterdamskej zmluvy do platnosti prebiehala na základe medzinárodných zmlúv. Spočiatku upravovali vzájomné vzťahy dohovory o vydávaní osôb vypracované v rámci

⁴⁹ Jednotná akcia z 29. júna 1998, ktorú prijala Rada na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii o vytvorení Európskej súdnej siete Ú.v. L 191, 7.7. 1998 s. 4 a násl.

⁵⁰ **Európska súdna sieť** (EJS) je vytvorená z ústredných orgánov každého členského štátu zodpovedných za medzinárodnú súdnu spoluprácu a súdnych a ďalších príslušných orgánov, pri rešpektovaní ústavných pravidiel, právnych tradícií a vnútornej štruktúry každého členského štátu. EJS pôsobí najmä tromi spôsobmi, a to: napomáha vytvoriť vhodné kontakty medzi kontaktnými miestami v rôznych členských štátoch, organizuje periodické stretnutia predstaviteľov členských štátov a poskytuje určité množstvo aktuálnych základných informácií. Kontaktné miesta vytvorené v každom členskom štáte plnia úlohu aktívnych sprostredkovateľov, poskytujú potrebné právne a praktické informácie miestnym súdnym orgánom vo svojej, i iných krajinách. Kontaktné miesta musia mať prístup k štyrom typom informácií: vyčerpávajúce podrobnosti o kontaktných miestach, zoznam súdnych orgánov a adresár miestnych orgánov členských štátov, právne a praktické informácie o súdnych a procedurálnych postupoch v členských štátoch, texty relevantných právnych dokumentov, deklarácií a výhrad k dohovorum.

⁵¹ Na druhej strane, práve zavedenie pilierovej štruktúry sa stalo cieľom kritiky, najmä pre použitie medzivládnej metódy, zásady jednomyseľnosti, nejasnú právnu povahu niektorých aktov, pomalú ratifikáciu dohovorum, ako aj nedostatočnú úlohu Európskeho parlamentu, ktoré znižovali efektivitu spolupráce. Pre tretí pilier charakteristická medzivládna povaha tak v istom zmysle znemožňovala štátom napredovať v integrácii rýchlejšim tempom.

Rady Európy v rokoch 1995 a 1996. Aj potom ako vznikol III. pilier venovaný spolupráci v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí, medzinárodná zmluva zostala dominujúcim právnym aktom. Klasické medzinárodné zmluvy doplnili akty sekundárneho práva a nepomenované akty - v porovnaní s medzinárodnými zmluvami flexibilnejší nástroj, ktorého úlohou nie je nahradiť existujúcu úpravu, ale doplniť ju a prispieť tak k zlepšeniu spolupráce. Preto možno pri justičnej spolupráci v trestných veciach medzi členskými štátmi EÚ v tomto období hovoriť o formálnej i obsahovej kontinuite voči klasickému systému justičnej spolupráce v trestných veciach.⁵²

2.2.3. Amsterdamská zmluva

2. októbra 1997 členské štáty na medzivládnej konferencii podpísali *Amsterdamskú zmluvu*⁵³, ktorá vstúpila do platnosti 1.mája 1999. Už Závery Dublinského summitu z decembra 1996 vytýčili ciele, ku ktorým by mala Únia smerovať, aby bolo možné zaistiť jej efektívne fungovanie aj po očakávanom rozšírení, a to najmä: priblíženie Európy jej občanom, posilnenie demokratických základov EÚ, väčšia akcieschopnosť na poli zahraničnej a bezpečnostnej politiky a rozsiahla inštitucionálna reforma.⁵⁴ V porovnaní s ZEÚ nepriniesla Amsterdamská zmluva tak zásadné zmeny, no práve v oblasti justície a vnútorných záležitostí, stanovením nového právneho rámca pre túto oblasť, došlo k dôležitému posunu.

Členské štáty si stanovili za cieľ „...zachovávať a rozvíjať úniu ako **priestor slobody, bezpečnosti a práva**, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb spolu s príslušnými opatreniami týkajúcimi sa ochrany vonkajších hraníc, azylu, prístahovalectva a prevencie a boja proti zločinnosti“.⁵⁵ Pôvodný názov tretieho piliera⁵⁶ sa Amsterdamskou zmluvou mení na „*Policajná a súdna spolupráca v trestných veciach*“,⁵⁷ pričom cieľom Únie v rámci upraveného medzivládneho piliera

⁵² POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 27. **Klasický systém justičnej spolupráce v trestných veciach** z hľadiska obsahu tvoria štyri tradičné druhy (formy) justičnej spolupráce v trestných veciach – vydávanie (extradícia), právna pomoc v trestných veciach (v užšom zmysle), odovzdávanie trestného konania a uznávanie a výkon cudzozemských rozhodnutí v trestných veciach a z hľadiska právnej formy sa u neho uplatňuje jednak vnútroštátna úprava, jednak medzinárodná úprava, najmä v podobe dvojstranných a mnohostranných medzinárodných zmlúv.

⁵³ Text dostupný na <http://www.nrsr.sk/Static/sk-SK/EU/Doc/amsterdamska-zmluva.pdf>

⁵⁴ bližšie ŠÍŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *EVROPSKÉ PRÁVO I. Ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha, 2007, s.258.

⁵⁵ Článok 2 Zmluvy o EÚ v Amsterdamskom znení.

⁵⁶ „*Spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí*“

⁵⁷ Tretí pilier upravuje Hlava VI Zmluvy o EÚ v Amsterdamskom znení pod názvom „Ustanovenia o policajnej a súdnej (justičnej) spolupráci v trestných veciach“.

je „bez toho, aby boli dotknuté právomoci Európskeho spoločenstva ... poskytnúť občanom vysokú úroveň ochrany **v priestore slobody, bezpečnosti a práva** rozvojom spoločných postupov členských štátov ... a bojom proti rasizmu a xenofóbii,“⁵⁸ prostredníctvom:

- 1) *užšej spolupráce* medzi policajnými zložkami, colnými orgánmi a inými príslušnými orgánmi v členských štátoch, a to priamo ako aj prostredníctvom Europolu,
- 2) *užšej spolupráce* súdnych a iných príslušných orgánov členských štátov,
- 3) v prípade potreby *harmonizáciou* trestno-právnych predpisov v členských štátoch.⁵⁹

Amsterdamská zmluva priniesla revíziu aj v oblasti právnych aktov III. piliera. Rada, s uvedenými výnimkami, z podnetu Komisie alebo členského štátu jednomyselne prijíma:

- a) **spoločné pozície** (*Common Positions*), podľa článku 34 odsek 2 pís. a), vymedzujúce prístup únie k určitej otázke. Úprava týchto aktov je v porovnaní s Maastrichtskou zmluvou nezmenila.
- b) **rámcové rozhodnutia** (*Framework Decisions*), podľa článku 34 odseku 2 pís. b), za účelom aproximácie zákonov a iných právnych predpisov členských štátov. Sú záväzné pre členské štáty, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a metód sa ponecháva na vnútroštátne orgány. Priamy účinok rámcových rozhodnutí zmluva výslovne vylúčila. Spolu s rozhodnutiami (viď nižšie) nahradili jednotné akcie (spoločné postupy) podľa Maastrichtskej zmluvy.
- c) **rozhodnutia** (*Decisions*), podľa článku 34 odsek 2 pís. c), na iný účel, ktorý je v súlade s cieľmi hlavy VI ZEÚ, okrem aproximácie (zblížovania) zákonov a iných právnych predpisov členských štátov. Rozhodnutia sú záväzné a nemajú priamy účinok.

⁵⁸ Preklad pojmu „*area of freedom, security and justice*“, nie je jednotný. Niektorí autori používajú ako preklad slova „*justice*“ pojem „*právo*“, iní uprednostňujú výraz „*spravodlivosť*“. S odlišným prekladom sa však môžeme stretnúť aj pri iných pojmoch. Napríklad článok K.1 Amsterdamskej zmluvy, ktorej text je prístupný z <http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/index.htm> v slovenskom znení, uvádza: „*Bez toho, aby boli dotknuté právomoci Európskeho spoločenstva je cieľom únie poskytnúť občanom vysokú úroveň ochrany v oblasti voľného pohybu, bezpečnosti a práva rozvojom spoločných postupov členských štátov v oblastiach policajnej a súdnej spolupráce v trestných veciach, a bojom proti rasizmu a xenofóbii.*“

⁵⁹ Bližšie články K.2 a K.3 Zmluvy o EÚ v Amsterdamskom znení.

- d) **dohovory** (*Conventions*), podľa článku 34 odsek 2 pís. d), ktoré Rada odporučí členským štátom na prijatie v súlade s ich príslušnými ústavnými predpismi. Vzhľadom k stanoveniu fakultatívnej právomoci Európskeho súdneho dvora rozhodovať predbežných otázkach mimo iné ohľadom výkladu dohovorov podľa hlavy VI. priamo v Zmluve o EU nie je potrebné zakladať túto právomoc v dohovoroch, ako predpokladá predchádzajúca úprava.⁶⁰ Podľa novej úpravy je členským štátom, v úmysle urýchliť vstup do platnosti, stanovená povinnosť zahájiť ratifikačné procesy v lehote stanovenej Radou. Pokiaľ tieto dohovory nestanovia inak, nadobudnú v príslušných členských štátoch (t.j. členských štátoch, ktoré dohovor prijali) platnosť, ak ich prijme aspoň polovica členských štátov. Nové ustanovenie tak zmenilo podmienku vstupu do platnosti – nevyžaduje sa už prijatie všetkými členskými štátmi .
- e) **opatrenia** (*Measures*) nevyhnutné na vykonanie rozhodnutí na úrovni Únie, podľa článku 34 odsek 2 pís. c), ktoré Rada prijme kvalifikovanou väčšinou.
- f) **opatrenia** (*Measures*) na vykonanie dohovorov, podľa článku 34 odsek 2 pís. d), ktoré Rada prijíma dvojtretinovou väčšinou.

Zmluva pozmenila i rozsah právomocí jednotlivých orgánov. Ústredné postavenie naďalej zaujíma Rada. Komisia získala iniciatívnu právomoc v oblasti III. piliera. Posilnená bola úloha Parlamentu, ktorý získal konzultatívnu právomoc pri prijímaní rámcových rozhodnutí, ako aj rozhodnutí a dohovorov. Najvýznamnejší posun resp. rozšírenie právomocí nastal v prípade Európskeho súdneho dvora, ktorý nadobudol jurisdikciu aj pre oblasti tretieho piliera, i keď nie v rovnakom rozsahu ako v komunitárnom pilieri. Na základe článku 35 odsek 6 a 7 Zmluvy o EÚ, Súdny dvor má (*obligatórnu*) právomoc:

- preskúmať zákonnosť rámcových rozhodnutí a rozhodnutí o žalobách podaných členským štátom alebo Komisiou⁶¹, a to v lehote dvoch mesiacov od zverejnenia daného opatrenia
- rozhodovať o všetkých sporoch členských štátov o výklade alebo uplatnení aktov prijatých podľa článku 34 odsek 2 Zmluvy o EÚ, v prípade, že Rada

⁶⁰ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 31.

⁶¹ Z dôvodu nepríslušnosti, porušenia základných procesných podmienok, porušenia zmluvy alebo právneho pravidla týkajúceho sa jej uplatňovania, alebo z dôvodu zneužitia právomocí.

nemôže vyriešiť takýto spor do šiestich mesiacov po postúpení Rade jedným z jej členov

- rozhodovať o sporoch medzi členskými štátmi a Komisiou vo veci výkladu alebo uplatňovania dohovorov vypracovaných podľa článku 34 odsek 2 pís.d) Zmluvy o EÚ.

Podľa článku 35 odsek 1-4, ktorý upravuje *fakultatívnu právomoc* Európskeho súdneho dvora, môže každý členský štát vyhlásením⁶² v čase podpísania Amsterdamskej zmluvy alebo kedykoľvek neskôr uznať právomoc Súdneho dvora vydať predbežné nálezy (t.j. rozhodnúť o predbežnej otázke)

- platnosti a výklade rámcových rozhodnutí, a rozhodnutí
- výklade dohovorov vypracovaných podľa hlavy VI ZEÚ a
- platnosti výkladu opatrení na vykonanie rozhodnutí.

Ďalšou zmenou, ktorú zaviedla Amsterdamská zmluva, predstavujú ustanovenia upravujúce *užšiu spoluprácu*, nazývanú aj *zásada flexibility*. Ratio flexibility spočíva vo vypracovaní mechanizmu pre zaistenie rôznych úrovní integrácie a kooperácie medzi členskými štátmi, najmä tam, kde určitá skupina štátov vykonáva spoločnú politiku, užšiu spoluprácu, zatiaľ čo zvyšné štáty nemajú záujem a nehlasujú pre také opatrenia.⁶³ Členské štáty nezúčastňujúce sa takejto spolupráce nebránia pri jej uskutočňovaní zúčastnenými členskými štátmi. Pre využitie užšej spolupráce musia byť splnené podmienky stanovené zmluvou.⁶⁴

Najpodstatnejšiu zmenu predstavuje stanovenie nového cieľa Únie – vytvorenie *priestoru slobody, bezpečnosti a práva* (a súvisiace zmeny v treťom pilieri), ktorému je venovaná samostatná časť práce.

2.2.4. Dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach

29.mája 2000 prijali členské štáty Európskej únie medzinárodnú zmluvu vypracovanú Radou, a to *Dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi*

⁶² Vo vyhlásení členský štát uvedie, či možnosť obrátiť sa na Európsky súdny dvor s vyššie vymedzenou predbežnou otázkou vzťahuje na každý súd tohto štátu, alebo len na súdy, ktorých rozhodnutie nemožno napadnúť opravnými prostriedkami podľa vnútroštátneho práva. Napriek neuznaniu právomoci Súdneho dvora v týchto predbežných otázkach, v konkrétnom konaní má členský štát možnosť predkladať svoje stanoviská alebo písomné pripomienky.

⁶³ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *EVROPSKÉ PRÁVO 1. Ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha, 2007, s. 268.

⁶⁴ Vid' Hlava VIa, „Ustanovenia o užšej spolupráci.“

členskými štátmi Európskej únie (ďalej len „Dohovor o vzájomnej pomoci“ alebo „Dohovor“), ktorý nadobudol platnosť 23.8.2005. Doplnil ustanovenia iných dohovorov⁶⁵ upravujúcich vzájomnú pomoc medzi krajinami, pričom mal uľahčiť ich uplatňovanie bez toho, aby bolo dotknuté použitie priaznivejších ustanovení dvojstranných alebo mnohostranných dohôd medzi členskými štátmi. 16.10. 2001 bol v Luxemburgu prijatý *Protokol k Dohovoru o vzájomnej pomoci*.

Zmluvné strany vedené **princípom vzájomnej dôvery**, zdôraznili v preambule Dohovoru spoločný záujem členských štátov poskytovať vzájomnú pomoc v trestných veciach rýchlym a účinným spôsobom zlučiteľným so základnými zásadami ich vnútroštátnych právnych predpisov, ako aj v súlade s osobnými právami a so zásadami Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.⁶⁶

Dohovor rozšíril vecnú pôsobnosť pôvodných zmlúv upravujúcich právnu pomoc za účelom preklenutia rozdielov, najmä odlišných kvalifikácií jednaní, vyplývajúcich z odlišných národných úprav. Právnu pomoc tak bolo možné poskytovať aj v niektorých konaniach o správnych deliktoch (článok 3). Stanovil náležitosti a postupy pri vybavovaní žiadostí o právnu pomoc, ako aj postup pre prípad, že žiadosť nemožno vybaviť v plnom rozsahu alebo vôbec v súlade s požiadavkami stanovenými dožadujúcim štátom (článok 4).

Ďalej Dohovor zaviedol najmä:

- zasielanie procesných písomností osobám, ktoré sa nachádzajú na území iného členského štátu, priamo poštou (článok 5)
- priamy styk justičných orgánov príslušných pre podanie a vybavenie žiadostí (článok 6),
- osobitné formy právnej pomoci, napr. vrátenie veci získanej trestnou činnosťou, dočasné odovzdanie osoby, ktorá je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody na územie iného členského štátu na účely vyšetrovania (článok 9),
- nové formy výsluchu znalcov a svedkov, nachádzajúcich sa na území iného členského štátu, a to videokonferenciu a telefonickú konferenciu, ako prirodzený odraz technického pokroku (články 10 a 11),
- kontrolované dodávky pri vyšetrovaní extradičných trestných činov (článok 12)

⁶⁵ Európskeho dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach z 20.4.1959, Dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o vzájomnej pomoci

⁶⁶ Preambula Dohovoru.

- vytvorenie spoločných vyšetrovacích tímov na špecifické účely (článok 13)
- utajené vyšetrovanie trestných činov agentmi (článok 14)
- odpočúvanie telekomunikačnej prevádzky (články 17 – 22)
- ochrana a použitie osobných údajov (článok 23)

Protokol k Dohovoru vzhľadom k potrebe ďalších opatrení za účelom boja proti zločinnosti, a to najmä v oblasti organizovanej trestnej činnosti, prania špinavých peňazí a finančných zločinov,⁶⁷ rozšíril možnosť poskytovania právnej pomoci aj na fiškálne a politické trestné činy a oblasť bankovníctva.

Dohovor i Protokol predstavujú po formálnej aj obsahovej stránke kontinuitu voči klasickému systému justičnej spolupráce v trestných veciach, ktorá je z hľadiska formy zaisťovaná medzinárodnými zmluvami a z hľadiska obsahu rozvojom a doplnením klasických inštitútov právnej pomoci v trestných veciach.⁶⁸

2.2.5. Zmeny v Zmluve z Nice

Zmluva z Nice podpísaná 26.februára 2001,⁶⁹ nepriniesla tak významné zmeny v oblasti tretieho piliera ako Amsterdamská zmluva, avšak niektoré zo zmien boli podstatné.

Za účelom rýchlejšieho rozvoja priestoru slobody, bezpečnosti a práva, upravila zmluva ustanovenia týkajúce sa *rozšírenej spolupráce* pre tretí pilier. Doplnené články 40a a 40b mechanizmus rozšírenej spolupráce zachovali, zmenil sa však spôsob zablokovania rozhodnutia o zavedení spolupráce.⁷⁰ Na základe článku 40 bod 3. sa právomoc Súdneho dvora vzťahuje aj na akty prijaté v rámci rozšírenej spolupráce.⁷¹

⁶⁷ Vid' preambula Protokolu.

⁶⁸ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 28.

⁶⁹ Do platnosti vstúpila 1.2.2003.

⁷⁰ Podľa novelizovaného znenia tak „členské štáty, ktoré majú v úmysle nadviazať rozšírenú vzájomnú spoluprácu podľa článku 40, zašlú žiadosť Komisii, ktorá môže na tento účel predložiť návrh Rade. Ak Komisia nepredloží návrh, informuje príslušné členské štáty o dôvodoch, prečo tak neurobila. Tieto členské štáty môžu potom predložiť Rade podnet s cieľom získať povolenie pre príslušnú rozšírenú spoluprácu.“ Povolenie uvedené v odseku 1 článku 40a, udelí Rada kvalifikovanou väčšinou na návrh Komisie alebo na základe podnetu aspoň ôsmich členských štátov a po porade s Európskym parlamentom, so zachovaním váženého hlasovania (článok 205 odsek 2 ZEÚ). Každý členský štát môže požiadať o predloženie veci Európskej rade a následne môže rozhodnúť Rada.

⁷¹ Článok 40 bod 3: Ustanovenia Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva týkajúce sa právomocí Súdneho dvora a výkonu týchto právomocí sa vzťahujú aj na tento článok a články 40a a 40b.

Dôležitou zmenou bolo zaoženie *Európskej jednotky pre súdnu spoluprácu – EUROJUST*.⁷² Podľa článku 31 odsok 2. ZEÚ revidovanej Zmluvou z Nice, Rada podporuje spoluprácu v rámci Eurojustu, tým že:

- a) umožňuje Eurojustu prispieť k riadnej koordinácii medzi orgánmi členských štátov činnými v trestnom konaní;
- b) podporuje pomoc Eurojustu poskytovanú pri vyšetovaní prípadov závažnej cezhraničnej trestnej činnosti, najmä v prípade organizovaného zločinu, zohľadňujúc najmä analýzy vykonávané Europolom;
- c) uľahčuje úzku spoluprácu medzi Eurojustom a Európskou Súdnu sieťou, najmä s cieľom napomáhať výkonu dožiadaní a žiadostí o extradíciu.

Rozhodnutím rady z 14.12. 2000⁷³ bola zriadená predchodkyňa Eurojustu – tzv. *Pro-Eurojust* (Predbežná jednotka justičnej spolupráce), ktorej chýbala akákoľvek vnútorná štruktúra, definícia právomocí a nemala ani právnu subjektivitu. Samotný Eurojust bol založený rozhodnutím Rady z dňa 28.2.2002,⁷⁴ ako orgán Únie s právnou subjektivitou, ktorý sídli v Haagu. Rozhodnutie o zriadení Eurojustu zároveň stanovilo *minimálne pravidlá*, ktoré musia členské štáty dodržiavať, aby nový orgán mohol plniť svoju funkciu. Zvlášť sa jedná o:

- prispôsobenie národných právnych predpisov ohľadom potreby vybudovať spoľahlivé komunikačné kanály medzi príslušnými národnými orgánmi a ich zástupcami v Eurojuste za účelom sústavnej a aktuálnej informovanosti o závažnej cezhraničnej kriminalite,
- menovanie tzv. národných spravodajcov pre Eurojust,
- definovanie kompetencií zástupcov Eurojustu na cudzom štátnom území.⁷⁵

Medzi ciele Eurojustu patrí:⁷⁶

- stimulovať a zdokonaľovať koordináciu vyšetovaní a trestných stíhaní

⁷² Vytvorenie Eurojustu predznamenal summit Európskej rady v Tampere (14.-16.10. 1999), keď v záveroch zo summitu v bode 46. Európska rada podporila vznik zvláštneho útvaru (Eurojustu), ktorý má pozostávať z národných štátnych zástupcov, sudcov alebo policajných dôstojníkov s rovnocennými právomocami.

⁷³ OJ No L 324/2-3, 21. 12.

⁷⁴ Rozhodnutie Rady z 28. februára 2002, ktorým sa zriaďuje Eurojust s cieľom posilniť boj proti závažným trestným činom, Ú.v. L063, 06/03/2002, s. 1-13.

⁷⁵ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 244.

⁷⁶ Článok 3 rozhodnutia o zriadení Eurojustu.

- zdokonaľovať spoluprácu medzi príslušnými orgánmi členských štátov,
- inak podporovať príslušné orgány členských štátov, aby sa ich vyšetrovania a trestné stíhania stali efektívnejšími

Eurojust možno považovať v oblasti justičnej spolupráce za protipól Europolu v tom zmysle, že aktivity Europolu založené na policajných možnostiach musia byť doplnené o priamu koordináciu s justičnými orgánmi.⁷⁷ Do pôsobnosti Eurojustu patria rovnaké formy trestnej činnosti, akými sa zaoberá Europol, no okrem toho v prípade iných druhov trestných činov, môže Eurojust pomáhať pri vyšetrovaniach a trestných stíhaniach na žiadosť príslušného orgánu členského štátu.⁷⁸

Maastrichtská aj Amsterdamská zmluva sa vďaka zmenám, ktoré priniesli, stali míľnikmi európskej integrácie. Členské štáty prešli vývojom, ktorého výsledkom je čoraz užšia spolupráca v rôznorodých oblastiach. Policajná a justičná spolupráca predstavuje dôležitý prvok v procese budovania uceleného európskeho priestoru. Najmä vytýčenie amsterdamského cieľa – vytvoriť priestor slobody, bezpečnosti a práva, je pre štáty novou výzvou a skúškou ich vzájomných vzťahov. Táto spolupráca si vyžaduje vysokú mieru dôvery, ktorú nie je možné len tak získať, naopak, je potrebné ju vybudovať, a to systematickou spoluprácou, spoznávaním jednotlivých právnych systémov, výmenou informácií. Ochotu a schopnosť spolupracovať členské štáty preukázali pri budovaní vnútorného trhu, kde odstránenie hraničných kontrol a zabezpečenie uspokojujúcej úrovne bezpečnosti nebolo jednoduché, no napriek tomu našli členské štáty spoločnú cestu. V roku 1998 sa aj na poli policajnej a justičnej spolupráce objavuje *princíp vzájomného uznávania*, ktorý umožnil postupné vytvorenie jednotného vnútorného trhu, a to v podobe *vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach*. V nasledujúcej časti priblížime vznik a formovanie tohto princípu v kontexte budovania priestoru slobody, bezpečnosti a práva.

⁷⁷ Píkna 245. Základom spolupráce medzi Europolom a Eurojustom sa stala dohoda z 9.septembra 2004, ktorá bola reakciou na teroristické útoky z 11. marca v Madride. Bližšie ku právomociam Eurojustu PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s.246.

⁷⁸ Článok 4 rozhodnutia o zriadení Eurojustu.

3. Zrod princípu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach. Priestor slobody, bezpečnosti a práva.

3.1. Charakteristika priestoru slobody, bezpečnosti a práva

Podľa Zmluvy o EÚ v Amsterdamskou znení, si Únia kladie za cieľ zachovávať a rozvíjať úniu ako *priestor slobody, bezpečnosti a práva*, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb spolu s príslušnými opatreniami týkajúcimi sa ochrany vonkajších hraníc, azylu, prisťahovalectva a prevencie a boja proti zločinnosti. Amsterdamská zmluva upravila právny rámec pre danú oblasť, nielen stanovením nového cieľa Únie, ale aj prevedením častí bezprostredne sa týkajúcich voľného pohybu osôb (súkromnoprávna časť tretieho piliera⁷⁹) do prvého piliera. V tejto súvislosti hovoríme o *komunitarizácii III. piliera a schengenského acquis*. Matéria tretieho piliera sa zúžila, a naďalej je tvorený len policajnou a justičnou spoluprácou v trestných veciach.⁸⁰ Na základe Protokolu pripojeného k Zmluve o EÚ v Amsterdamskom znení, komunitarizácii podlieha aj časť *acquis Schengenu*, Schengenský systém zmluva začlenila do rámca EÚ. Jednotlivé časti boli podľa obsahu zakomponované do zakladajúcich zmlúv⁸¹, čím sa zmenil právny základ jednotlivých ustanovení Schengenského systému.⁸²

Priestor slobody, bezpečnosti a práva po obsahovej stránke zahŕňa rovnaké oblasti, aké spadali pod tretí pilier v maastrichtskom znení. Po oddelení časti, ktorá ďalej náleží do prvého piliera je tak priestor slobody, bezpečnosti a práva „rozkročený“ medzi I. a III. pilierom.⁸³ „Premostenie“ týchto dvoch oblastí predstavuje článok 42 ZEÚ⁸⁴, ktorý umožňuje, v prípade potreby odôvodnenej dôležitosťou sledovanej

⁷⁹ Vízová, azylová, prisťahovalecká a iné politiky boli presunuté do prvého piliera ich začlenením do Hlavy IV ZES. Oblasť presunom získali komunitárny rozmer, ktorý umožnil využitie aplikačných zásad európskeho práva (priamy účinok atď.) Súdny dvor získal jurisdikciu, i keď v obmedzenej miere.

⁸⁰ V nadväznosti na komunitarizáciu tretieho piliera, sa menia aj právne akty, a síce oblasti presunuté do prvého piliera sú upravované právnymi aktmi Spoločenstva (t.j. nariadenia, smernice, rozhodnutia, odporúčania, stanoviská), a na druhej strane, v rámci „nového“ tretieho piliera tzn. policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach, sa využívajú právne akty typické pre medzivládne piliere (viď nižšie).

⁸¹ Časti spadajúce pod obsah prvého piliera (t.j. voľný pohyb osôb) boli začlenené do Zmluvy o založení ES a zvyšná časť ustanovení – upravujúca policajnú a justičnú spoluprácu v trestných veciach – do Zmluvy o EÚ.

⁸² Na základe Protokolu pripojeného k Amsterdamskej zmluve, Rada jednomyselne prijala rozhodnutia, ktorými stanovila právny základ ustanovení tvoriacich Schengenský systém. Následné rozhodnutia Rady (1999/435/ES a 199/436/ES) určili za právny základ ustanovení Schengenského vykonávacieho dohovoru o justičnej spolupráci v trestných veciach (články 48 – 69) články 31 a 34 Zmluvy o EÚ.

⁸³ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 28.

⁸⁴ „Rada na základe podnetu Komisie alebo členského štátu a po porade s Európskym parlamentom môže jednomyselne rozhodnúť, že postupy v oblastiach uvedených v článku K.1 spadajú pod hlavu IIIa Zmluvy

úpravy, preniesť zvyšnú časť tretieho piliera do piliera prvého, a teda použiť k úprave právne nástroje prvého piliera (právo komunitárne).⁸⁵

Definíciu *priestoru slobody, bezpečnosti a práva (area of freedom, security and justice)* Amsterdamská zmluva neobsahuje, no na základe jej ustanovení môžeme dospieť k názoru, že sa jedná o multidisciplinárnu koncepciu pre všestrannú realizáciu voľného pohybu osôb zahŕňajúcu tri oblasti.⁸⁶

Priestor slobody predstavuje zaistenie voľného pohybu osôb nielen občanom EÚ, ale aj ich rodinným príslušníkom, rezidentom a legálne pobývajúcim osobám, a to za súčasnej ochrany základných práv a rešpektovania zásady nediskriminácie. Slobodu pohybu dopĺňajú opatrenia pre zabezpečenie súkromnej sféry a osobných údajov. **Priestor bezpečnosti** obsahuje opatrenia členských štátov prijaté v rámci boja proti závažným formám kriminality – najmä terorizmu a organizovanej trestnej činnosti. Zameriava sa na vnútorné aj vonkajšie aspekty bezpečnosti. Ciele, priority a postupy spolupráce štátov v oblasti bezpečnosti upravidl najmä Haagsky program spolu s Akčným plán k vykonaniu Haagskeho programu, a nasledujúce viacročné programy. Europol **Priestor práva** súvisí najmä s pojmom „európsky justičný priestor“, so spoluprácou členských štátov pri postupnom odstraňovaní rozdielov medzi národnými právnymi úpravami, a to v oblasti občianskoprávnej ako aj trestno-právnej, podľa čoho môžeme rozlíšiť aj európsku justičný priestor v civilných veciach a európsky justičný priestor v trestných veciach. Eurojust Tieto tri vzájomne neoddeliteľné pojmy majú jedného spoločného menovateľa – občana či jednotlivca – a naplnenie jedného nemožno plne dosiahnuť bez oboch ostatných. Zachovanie správnej rovnováhy medzi nimi musí byť preto vedúcou myšlienkou pre činnosť Únie.⁸⁷

o založení Európskeho spoločenstva, a zároveň určí príslušné pravidlá hlasovania. Odporučí členským štátom prijať toto rozhodnutie v súlade s ich príslušnými ústavnými predpismi.“

⁸⁵ bližšie FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie. 2. doplněné a aktualizované vydání.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009, s.671.

⁸⁶ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *EVROPSKÉ PRÁVO 1. Ústavní základy Evropské unie.* Praha: Linde Praha, 2007, s.260.

⁸⁷ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy).* 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 131.

3.2. Budovanie priestoru slobody, bezpečnosti a práva.

S prvkami vzájomného uznávania, ako princípu využívaného pri spolupráci členských štátov v rôznych oblastiach, sa stretávame už skôr, no vzájomné uznávanie ako princíp relevantný pre spoluprácu v trestných veciach v rámci Európskej únie, sa zrodil počas britského predsedníctva v roku 1998. V skutočnosti to bol minister vnútra *Jack Straw*, ktorý prvýkrát predstrel túto ideu počas obedu so svojimi európskymi kolegami. V záveroch zo zasadnutia v Cardiffe potom Európska rada poukázala na potrebu posilniť schopnosť národných právnych systémov pracovať súdržnejšie a požiadala Radu, aby našla možnosti pre zlepšenie *vzájomného uznávania súdnych rozhodnutí*.⁸⁸ Nasledujúce významné dokumenty, najmä *Viedenský akčný plán* a *Závery z Tampere*, nadviazali na myšlienky vyslovené na zasadnutí v Cardiffe a koncept vzájomného uznávania získal pevné miesto aj v rámci spolupráce členských štátov v trestných veciach.

3.2.1. Viedenský akčný plán⁸⁹

Na zasadnutí Európskej rady v Cardiffe v dňoch 15.-16. júla 1998, členské štáty vyzvali Komisiu, aby vypracovala akčný plán s cieľom vytvoriť s čo najmenšími komplikáciami priestor slobody, bezpečnosti a práva tak, ako bol predvídaný Amsterdamskou zmluvou. Európska rada schválila plán na svojom summite 11.-12. decembra 1998 vo Viedni. Plán tvoria dve časti. Prvá časť vymedzuje jednotlivé súčasti priestoru – pojmy slobody, bezpečnosti a práva. Druhá časť obsahuje ciele spolupráce a opatrenia potrebné pre ich dosiahnutie, a to v časovom horizonte piatich rokov.

Priestor slobody obsahuje nielen cieľ zaručiť voľný pohyb osôb, podľa vzoru Schengenského systému, ale aj ochranu základných práv a boj proti diskrimináciám vo všetkých formách, ochranu súkromného života a osobných údajov. *Priestor bezpečnosti* predstavuje boj proti zločinu, najmä terorizmu, obchodovaniu s ľuďmi, obchodu s drogami, zbraňami, korupciám a podvodom. Na poli boja proti kriminalite bol prijatý samostatný akčný plán v roku 1997, podobne v oblasti boja proti drogám mal byť podľa Viedenského plánu prijatý program pre roky 2000 – 2004. V priestore bezpečnosti je zdôraznená úloha Europolu, ako základného nástroja na posilnenie spolupráce

⁸⁸ASP, Peter. „*Mutual recognition and the development of criminal law within the EU*“ in: HUSABØ, E. JOHANNES, STRANDBAKKEN ASBJØRN. *Harmonization of criminal law in Europe*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 26.

⁸⁹ Akčný plán z 3. Decembra 1998 o najlepších spôsoboch uplatňovania ustanovení Amsterdamskej zmluvy a vytvorenia priestoru slobody, bezpečnosti a práva. Úradný vestník C 19 z 23. januára 1999.

členských štátov. V *priestore spravodlivosti* si Únia kladie za cieľ zabezpečiť svojim občanom prístup k spravodlivosti, a to napriek existujúcim rozdielom medzi jednotlivými právnymi systémami členských štátov. Rovnako je nutné podporovať spoluprácu justičných orgánom členských štátov. Spolupráca v trestných veciach sa má zamerať predovšetkým na posilnenie koordinácie v trestnom stíhaní a vytvorenie spoločného zmyslu pre spravodlivosť, k čomu je potrebné stanoviť minimálne spoločné pravidlá pre trestné činy a tresty. Ďalej tu bol načrtnutý význam tejto problematiky z hľadiska rozšírenia EÚ a vzťahov s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami a spomenuté niektoré štrukturálne otázky na poli spravodlivosti s vnútorných vecí.⁹⁰

Druhá časť plánu je venovaná prioritám a opatreniam. Opatrenia majú byť jednak krátkodobé, prijaté v horizonte dvoch rokov, a dlhodobé v horizonte piatich rokov, pričom pre ich prijímanie sú dôležité nasledovné kritériá: ciele stanovené Amsterdamskou zmluvou, zásady subsidiarity a solidarity, efektívnosť, limity stanovené v jednotlivých zmluvách⁹¹ a realistický prístup zohľadňujúci prístupné finančné zdroje a časový priestor.⁹²

3.2.2. Závery z Tampere⁹³

Zasadnutie Európskej rady v Tampere v októbri 1999 bolo začiatkom nového „európskeho“ prístupu k extradícii, založenom na dvoch ideách: 1. vytvorenie *priestoru slobody, bezpečnosti a práva* v rámci EÚ a 2. úsilie dosiahnuť *vzájomné uznávanie rozhodnutí* vydaných súdnymi orgánmi členských štátov v trestnom konaní.

Závery z Tampere sú ďalším z viacročných plánov, ktoré schválila Európska rada. Pozostávajú z piatich častí, a to úvodnej a štyroch zvláštnych častí, podľa obsahového zamerania nazvaných: *Spoločná azylová a migračná politika EÚ (A)*,

⁹⁰ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 37.

⁹¹ Členské štáty majú výlučnú právomoc pokiaľ ide o ich vnútornú bezpečnosť

⁹² *Do dvoch rokov* mali byť prijaté napr. tieto opatrenia: zdokonalenie Európskej justičnej siete, dokončenie dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi členskými štátmi EÚ, uľahčenie vydávania účinným vykonávaním dohovorov o vydávaní, posilnenie a rozvinutie boja proti praniu peňazí, zahájenie procesu vedúceho k uľahčeniu vzájomného uznávania rozhodnutí a výkonu rozhodnutí v trestných veciach, vyhodnotenie úlohy justičných orgánov vo vzťahu k ďalšiemu rozvoju Europolu a iné. *Do piatich rokov* mali byť prijaté napr. opatrenia na: materiálne a procesné zlepšenie v oblasti vydávania, posúdenie možnosti zlepšenia cezhraničnej spolupráce pri odovzdávaní trestného konania a výkone rozsudkov a iné.

⁹³ „*Na ceste k Únii slobody, bezpečnosti a práva: míľniky z Tampere*“ Anglické znenie dokumentu dostupné na http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm.

Skutočný európsky priestor práva (B), Boj proti kriminalite v rámci celej Únie (B), Silnejšie pôsobenie navonok (D).

Ako hovorí obecná časť dokumentu v bode 5., k tomu, aby bolo možné užívať slobodu, je potrebný skutočný priestor práva, v ktorom ľudia majú k súdom a ďalším orgánom v každom členskom štáte prístup rovnako ľahký ako vo svojom domovskom štáte. Zločinci nesmú nájsť cestu ako využiť odlišnosť súdnych systémov členských štátov. Rozsudky a iné rozhodnutia sa musia uznávať a vykonávať v celej Európskej únii, pričom musí byť zaistená právna istota osôb a ekonomických subjektov. Je potrebné dosiahnuť lepšiu kompatibilitu a vyššiu mieru konvergencie právnych poriadkov členských štátov. V bode 6. dokument nadväzuje na danú problematiku zdôraznením potreby prevencie a boja proti závažnej trestnej činnosti a zločineckým organizáciám v celej Európskej únii. Spoločná mobilizácia policajných a súdnych „zdrojov“ je nutná pre zabezpečenie toho, že v rámci Únie neexistuje úkryt pre zločincov alebo pre výnosy z trestnej činnosti.⁹⁴

V časti B. nazvanej „*Skutočný európsky priestor práva*“ je bod VI. venovaný vzájomnému uznávaniu súdnych rozhodnutí.

V súlade so záverečným dokumentom prijatým na zasadnutí Európskej rady v Tampere, zdokonalené vzájomné uznávanie súdnych rozhodnutí a rozsudkov a nutná aproximácia legislatívy, by mali umožniť spoluprácu medzi úradmi a súdnu ochranu práv jednotlivca. Podľa európskej rady by sa ***zásada vzájomného uznávania mala stať základným kameňom spolupráce*** v rámci Európskej únie, ako v civilných tak i v trestných veciach.⁹⁵ Zásada by sa mala vzťahovať nielen na rozsudky, ale aj na rozhodnutia predchádzajúce vlastnému súdnemu konaniu, najmä tie, ktoré umožňujú príslušným orgánom urýchlene zaistiť dôkaz a hnutelný majetok v trestných veciach, teda ľahko premiestniteľné hodnoty, ktoré by pri zaistení zákonným spôsobom na území jedného členského štátu, mali byť prípustné ako dôkaz pred súdom iného členského štátu, s prihliadnutím na miestne štandardy.⁹⁶ Rada a Komisia na žiadosť Európskej rady, prijali *Program opatrení na vykonanie zásady vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach*.

V časti C pod názvom „*Boj proti kriminalite v rámci celej Únie*“, Európska rada, okrem iného, vyzdvihla kľúčovú úlohu Europolu pri predchádzaní trestnej

⁹⁴ Bod 6. Úvodnej časti dokumentu.

⁹⁵ Bod 33 dokumentu.

⁹⁶ Bod 36 dokumentu.

činnosti. Zároveň vyzvala Radu, aby mu poskytla potrebnú podporu a zdroje.⁹⁷ V bode 46. Európska rada podporila vznik zvláštneho útvaru – **Eurojustu**, ktorý má pozostávať z národných štátnych zástupcov, sudcov alebo policajných dôstojníkov s rovnocennými právomocami. Eurojust, ako orgán oddelený od členských štátov, by mal uľahčovať koordináciu národných orgánov činných v trestnom konaní a podporovať vyšetrowanie v prípadoch organizovaného zločinu, a to najmä na základe analýzy Europolu, ako aj vďaka úzkej spolupráci s Európskou justičnou sieťou.

V Záveroch z Tampere možno nájsť i rozporuplné ustanovenia. Príkladom je výzva Európskej rady k členským štátom, aby urýchlili ratifikáciu dohovorov o vydávaní osôb prijatých v rokoch 1995 a 1996, a súčasne názor Európskej rady, podľa ktorého je extradičné konanie potrebné odstrániť. V porovnaní s Viedenským akčným plánom, Závery z Tampere predstavujú všeobecnejší dokument, ktorý však priniesol odvážnu víziu vzájomného uznávania, ktoré sa má stať základom justičnej spolupráce medzi členskými štátmi EÚ ako v občianskoprávných, tak v trestných veciach, a má sa týkať nielen rozsudkov, ale tiež rozhodnutí justičných orgánov (najmä v oblasti zaisťovania dôkazných prostriedkov). Závery z Tampere tak znamenajú významný posun a obrat ku zmene vtedajšieho systému a svojim spôsobom tak zahajujú novú éru justičnej spolupráce v trestných veciach medzi členskými štátmi, ktorú možno nazvať érou vzájomného uznávania.⁹⁸

3.2.3. Haagsky program

Významný politický dokument, *Haagsky program: Posilňovanie slobody, bezpečnosti a práva v Európskej únii*⁹⁹, prijala Európska rada na summite v Bruseli 5.11.2004, a to na obdobie piatich rokov. Ako pokračovateľ programu z Tampere, stanovil program priority pre priestor slobody, bezpečnosti a práva a potvrdil jeho význam deklarovaný v predchádzajúcich dokumentoch.

V úvode programu Európska rada zdôraznila, že považuje spoločný projekt posilňovania priestoru slobody, bezpečnosti a práva za podstatný pri zaručovaní bezpečnosti spoločenstiev, vzájomnej dôvery a právneho štátu v celej únii. Sloboda, spravodlivosť, kontroly na vonkajších hraniciach, vnútorná bezpečnosť a predchádzanie

⁹⁷ Bod 45 dokumentu.

⁹⁸ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s.41

⁹⁹Text programu dostupný v anglickom znení na http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_dossiers/the_hague_priorities/.

terorizmu by sa mali odteraz v rámci celej únie považovať za neoddeliteľné¹⁰⁰. Európska rada prijala nový program päť rokov po zasadaní v Tampere preto, aby mohla náležite reagovať na nové potreby, a zároveň nadviazať na úspechy¹⁰¹ dosiahnuté v zlepšení vzájomnej spolupráce členských štátov. K vykonaniu Haagskeho programu vypracovala Rada spoločne s Európskou komisiou *Akčný plán*¹⁰².

Po obsahovej stránke je program rozdelený na dve časti: prvú časť programu („Všeobecné usmernenia“) tvorí prehľad problematiky a základné východiská programu, spolu s desiatimi prioritami,¹⁰³ ktoré podľa názoru Komisie vyžadujú zvlášť zvýšenú pozornosť. Druhá časť („Osobitné usmernenia“) obsahuje konkrétne opatrenia a činnosti pre nasledujúcich päť rokov. Neoddeliteľnou súčasťou programu je aj *Európska stratégia v oblasti drog na roky 2005 – 2012*.

Cieľom Haagskeho programu je:

- zlepšenie spoločnej kapacity únie a jej členských štátov, pokiaľ ide o zaručovanie základných práv, minimálnych procedurálnych záruk a prístupu k spravodlivosti,
- poskytnutie ochrany osobám v núdzi v súlade so Ženevským dohovorom o utečencoch a inými medzinárodnými zmluvami,
- regulovanie migračných tokov a kontroly na vonkajších hraniciach únie,
- boj proti cezhraničnému organizovanému zločinu,
- potláčanie hrozby terorizmu,
- pochopenie potenciálu Europolu a Eurojustu,
- (aj naďalej) vzájomné uznávanie súdnych rozhodnutí a osvedčení v občianskych aj trestných veciach,

¹⁰⁰ Úvod Haagskeho programu.

¹⁰¹ Napriek tomu, že sa nepodarilo dosiahnuť všetky stanovené ciele, od zasadania Európskej rady v Tampere v roku 1999, Európska únia privítala dosiahnuté výsledky napr.: základy spoločnej azylovej a prisťahovaleckej politiky, pripravená harmonizácia hraničných kontrol, zlepšenie policajnej spolupráce, pokrok v justičnej spolupráci a uplatňovanie zásady vzájomného uznávania (bližšie Úvod Haagskeho programu)

¹⁰² *Akčný plán k Haagskemu programu* schválila Európska rada na svojom zasadnutí 16. a 17. júna 2005. Jeho cieľmi bolo najmä: vzájomné uznávanie rozhodnutí v občianskych a trestných veciach, vytvorenie ucelenej migračnej politiky Únie, zlepšenie policajnej spolupráce a operatívnej spolupráce, boj proti terorizmu a organizovanému zločinu, rozvoj vonkajšieho rozmeru spravodlivosti a vnútorných vecí, založenie novej generácie SIS, rozšírenie schengenského priestoru.

¹⁰³ **Desať priorít Haagskeho programu:** 1.základné práva a občianstvo, 2.boj proti terorizmu, 3.spoločný azylový priestor, 4.riadenie migrácie, 5.integrácia, 6.vnútorné hranice, 7.ochrana súkromia a bezpečnosť pri poskytovaní informácií, 8.organizovaný zločin, 9.civilné súdnictvo a trestné súdnictvo, 10. sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť.

- odstraňovanie právnych a súdnych prekážok v súdnych sporoch v občianskych a rodinných veciach, ktoré majú cezhraničné dôsledky.¹⁰⁴

Dokument bral do úvahy aktuálnu úpravu problematiky v oblasti justície a vnútorných vecí a jej výsledky s tým, že tento vývoj by mal pokračovať prostredníctvom pevnejšieho zakotvenia spoločného priestoru slobody, bezpečnosti a práva v následnej t.j. dnešnej Lisabonskej zmluve.¹⁰⁵

V rámci bodu 3. Haagskeho programu, pod názvom „Posilňovanie práva“, Európska rada zdôrazňuje potrebu ďalej posilňovať prácu na vytvorení Európy pre občanov a podstatnú úlohu, ktorú v tomto ohľade zohrá vytvorenie *európskeho priestoru práva*, preto by sa malo vyvinúť ďalšie úsilie na zlepšenie prístupu k spravodlivosti a justičnej spolupráci ako aj plnému využitiu *vzájomného uznávania*. K posilneniu priestoru práva má podľa programu prispieť:

- **Európsky súdny dvor (bod 3.1 programu)**, ktorý bude v krátkej lehote odpovedať na položené právne otázky.
- **Budovanie vzájomnej dôvery (bod 3.2 programu)**, ktorá je nutná pre upevnenie spolupráce v trestných a občianskych veciach. „V rozšírenej Európskej únii by sa mala vzájomná dôvera zakladať na istote, že všetci občania Európy majú prístup k systému súdnictva, ktorý spĺňa vysoké štandardy kvality. S cieľom uľahčiť úplné vykonanie *zásady vzájomného uznávania* sa musí vytvoriť systém, ktorý je založený na objektívnom a nestrannom hodnotení vykonávania politik EÚ v oblasti spravodlivosti, pričom plne rešpektuje nezávislosť súdnictva a je v súlade so všetkými existujúcimi európskymi mechanizmami.“
- **Justičná spolupráca v trestných veciach (bod 3.3 programu)**, pričom k zlepšeniu spolupráce by malo prispieť odstránenie existujúcich právnych prekážok a posilnenie koordinácie pri vyšetrovaní. Osobitná pozornosť by sa mala venovať sústredeniu trestného stíhania v cezhraničných prípadoch do jedného členského štátu. Za týmto účelom je potrebné ďalej rozvíjať justičnú spoluprácu v trestných veciach s cieľom zaručiť pokračovanie vyšetrovania orgánov činných v trestnom konaní a Europolu.

¹⁰⁴ Úvod Haagskeho programu.

¹⁰⁵ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlovy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s.135.

V rámci justičnej spolupráce v trestných veciach Európska rada zdôraznila **vzájomné uznávanie, aproximáciu práva** a úlohu **Eurojustu**. Európska rada vyzvala k vytvoreniu komplexného programu opatrení, na vykonanie zásady vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach, a to rozhodnutí vydávaných vo všetkých etapách trestného konania alebo vzťahujúce sa na ne inak, napr. zhromažďovanie a prípustnosť dôkazov, spory o právomoc, zásada „ne bis in idem“ a výkon právoplatných rozsudkov odňatia slobody alebo iných (alternatívnych) trestov. *„Realizácia vzájomného uznávania znamená aj vytváranie rovnocenných noriem procesných práv v trestnom konaní, na základe štúdií o existujúcej úrovni záruk v členských štátoch a pri riadnom rešpektovaní ich právnych tradícií.“*¹⁰⁶

Európska rada v tomto kontexte odporučila prijať návrh rámcového rozhodnutia o určitých procesných právach v trestnom konaní v Európskej únii a Rada by mala prijať rámcové rozhodnutie o európskom rozkaze na získanie dôkazov. Uľahčiť vzájomné uznávanie a spoluprácu príslušných orgánov, by mala aproximácia práva, a to jednak stanovenie minimálnych pravidiel niektorých aspektov procesného práva, ako aj priblíženie národných úprav v oblasti práva hmotného. V záujme účinného boja proti organizovanému zločinu, Európska rada vyzvala členské štáty k spolupráci s Eurojustom a Europolom.

Ak možno o Záveroch z Tampere v súvislosti s formulovaním zásady vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach hovoriť o revolúcii v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach medzi členskými štátmi EÚ, Haagsky program môžeme označiť ako pokojné dokončenie revolúcie, pretože je výrazom skutočnosti, že zásada vzájomného uznávania rozhodnutí sa už pevne usadila medzi prioritami priestoru slobody, bezpečnosti a práva.¹⁰⁷

3.2.4. Štokholmský program

*Štokholmský program – otvorená a bezpečná Európa, ktorá slúži občanom a chráni ich*¹⁰⁸, je ďalší z viacročných programov prijatých Európskou radou, a to na roky 2010 – 2014. Nadväzujúc na Haagsky program, Európska rada opätovne potvrdila prioritné postavenie priestoru slobody, bezpečnosti a práva, a jeho význam pre ďalšiu

¹⁰⁶ Bod 3.3.1. Haagskeho programu.

¹⁰⁷ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 43.

¹⁰⁸ Program schválila európska rada na svojom zasadnutí v Bruseli v dňoch 10. – 11. decembra 2009. Dostupný na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:SK:PDF>

spoluprácu členských štátov ako aj pôsobenie Únie, ktoré v dnešnej dobe vyžaduje komplexný prístup k novým výzvam. V súvislosti s nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy, Európska rada privítala posilnenie postavenia Európskeho parlamentu, ako aj národných parlamentov, čo prispeje k upevneniu demokratického charakteru Únie v prospech jej obyvateľov. Štokholmský program vymedzil v súlade s článkom 68 ZFEÚ strategické usmernenia pre legislatívne a operačné plánovanie v rámci priestoru slobody, bezpečnosti a práva. V strede záujmu stojí občan a iné osoby, za ktoré nesie Únia zodpovednosť, preto hlavnými prioritami sú:

- podpora občianstva a ochrana práv zakotvených v Listine základných práv EÚ a Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd; ústrednými hodnotami sú rešpektovanie ľudskej osobnosti a ľudskej dôstojnosti, dôraz sa kladie aj na ochranu súkromia občanov prostredníctvom ochrany osobných údajov,
- vytvorenie jednotného európskeho priestoru spravodlivosti s cieľom prekonať existujúcu fragmentáciu; uľahčenie prístupu k spravodlivosti, odstránenie prekážok pri uznávaní súdnych rozhodnutí,
- vypracovanie stratégie vnútornej bezpečnosti s cieľom chrániť životy a bezpečnosť občanov Únie,
- vstup do Európy pre osoby, ktoré majú legitímny záujem a súčasné zabezpečenie bezpečnosti občanov prostredníctvom integrovaného riadenia hraníc a vízovej politiky,
- rozvoj progresívnej a komplexnej migračnej politiky založenej na solidarite a zodpovednosti,
- potreba zvýšenej integrácie týchto politík do všeobecných politík Únie.

Program charakterizoval nástroje, ktoré majú napomôcť úspešnému vykonávaniu programu. Prvé miesto medzi nástrojmi zaujala **vzájomná dôvera** medzi orgánmi a útvarmi v rôznych členských štátoch a medzi rozhodovacími orgánmi, ako základ účinnej spolupráce. Medzi ďalšie nástroje patrí:

- účinné *vykonávanie*, presadzovanie a hodnotenie existujúcich nástrojov
- *legislatíva*,¹⁰⁹ dôkladné a odborne pripravená a hodnotená z hľadiska vplyvu na vnútorný trh,

¹⁰⁹ Európska rada poukázala na stále existujúce nedostatky z hľadiska prekrývania a chýbajúcej koherentnosti právnych predpisov v oblasti slobody, bezpečnosti a práva. Jednotlivé inštitúcie Únie by mali dbať na to, aby právne predpisy Únie vypracovávali zreteľne a zrozumiteľne.

- *jednotnosť* medzi vonkajšími a vnútornými prvkami činnosti v priestore slobody, bezpečnosti a práva, posilnenie koordinácie,
- *hodnotenie* účinnosti právnych nástrojov prijatých na úrovni Únie zamerané na konkrétne problémy, s cieľom uľahčiť plné uplatnenie zásady vzájomného uznávania, pričom ako prvá politika pre hodnotenie by sa podľa programu mala presadzovať justičná spolupráca v trestných veciach,
- kvalitná odborná a systematicky dostupná *príprava* pre všetky profesie zapojené do plnenia úloh v priestore slobody, bezpečnosti a práva, za účelom podpory európskej justičnej kultúry,
- *informovanie* občanov a ľudí z praxe o konkrétnych výsledkoch politiky v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.,
- otvorený, transparentný a pravidelný *dialóg* s občianskou spoločnosťou,
- *financovanie* v rámci okruhov a stropov stanoveného finančného rámca s využitím dostupných nástrojov a fondov.

V rámci časti programu pod názvom „*Uľahčenie života občanov: Európa práva a spravodlivosti*“ venovala Európska rada pozornosť potrebe rozvíjať vzájomnú dôveru medzi členskými štátmi, ktorá je nutným predpokladom pre účinné vykonávanie zásady vzájomného uznávania. Únia by mala pokračovať v posilňovaní vzájomnej dôvery v právne systémy členských štátov ustanovením minimálnych práv potrebných na rozvoj zásady vzájomného uznávania a minimálnych noriem týkajúcich sa vymedzenia trestných činov a trestov, tak ako stanovila Lisabonská zmluva.¹¹⁰ Európska rada ocenila pokrok dosiahnutý na poli vzájomného uznávania. V rámci napredovania pri uplatňovaní zásady vzájomného uznávania v trestnom práve upozornila na potrebu zefektívnenia justičnej spolupráce, ako aj možnosť rozšírenia vzájomného uznávania na všetky typy rozsudkov a rozhodnutí justičnej povahy, ktoré môžu mať v závislosti od právneho systému trestný alebo správny charakter. Súčasne sa Európska rada domnieva, že by sa malo pokračovať v tvorbe komplexného systému na získavanie dôkazov v prípadoch s cezhraničným rozmerom na základe zásady vzájomného uznávania, a keďže existujúce nástroje nezodpovedajú stanovenému cieľu, je potrebný nový model spolupráce, ktorý by zahŕňal čo najviac typov dôkazov.¹¹¹

¹¹⁰ Bližšie bod 3 programu.

¹¹¹ V tejto súvislosti Európska rada navrhla Komisií, aby navrhla komplexný systém, ktorý by nahradil všetky dovtedajšie nástroje, a to vrátane rámcového rozhodnutia Rady 2008/978/SVV z 18. decembra

4. Spolupráca v trestných veciach v súčasnosti

Komplikovaný zmluvný základ, rozširovanie členskej základne ako aj určitý demokratický deficit v Únii, viedol štáty v úsilí nahradiť dovtedajšie zmluvné dokumenty jednou komplexnou úpravou. V roku 2004 členské štáty v Ríme podpísali *Zmluvu zakladajúcu Ústavu pre Európu*. Po jej odmietnutí v referendách vo Francúzsku a Nizozemsku, bol proces pozastavený. Snahy o vypracovanie zmluvy, ktorá by poskytla Únii spoľahlivejší základ pre fungovanie v 21. storočí však pokračovali. 19. októbra 2007 sa výsledkom dlhoročného snaženia stalo podpísanie dohody o novej zmluve, a jej následné podpísanie v Lisabone, dňa 3. decembra 2007.

4.1. Lisabonská zmluva

Lisabonská zmluva vstúpila do platnosti 1. decembra 2009. Zmluva predstavuje novú etapu európskej integrácie; priniesla výrazné zmeny v dovtedajšej štruktúre a fungovaní Únie. Stručne priblížime najzávažnejšie z týchto zmien.

Zmluva mení a dopĺňa pôvodné zakladajúce zmluvy - *Zmluvu o Európskej únii* (ZEÚ) a *Zmluvu o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva* (ZES), a zmluvný základ Spoločenstva tak naďalej tvorí revidované znenie ZEÚ a revidované znenie ZES pod novým názvom – *Zmluva o fungovaní Európskej únie*.¹¹² Rovnakú právnu silu akú požívajú zmluvy získala *Listina základných práv EÚ*, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou Lisabonskej zmluvy. Zásadne sa mení charakter Európskej únie, ktorá na základe článku 47 SEU nadobudla právnu subjektivitu a stala sa právnym nástupcom pôvodného Európskeho spoločenstva. Pilierová štruktúra v podobe tzv. *Maastrichtského chrámu* zaniká, a oblasti zahrnuté do III. piliera sú naďalej upravované prostredníctvom *komunitárnej metódy* typickej pre prvý pilier. Rozšírili sa právomoci Európskeho súdneho dvora, novo pomenovaného ako *Súdny dvor Únie*, ktorý v priestore slobody, bezpečnosti a práva získal plnú jurisdikciu. K odstráneniu demokratického deficitu má prispieť výrazné posilnenie úlohy Európskeho parlamentu; zvýraznená bola aj úloha národných parlamentov. Zmeny sa dotkli jednotlivých spôsobov hlasovania v Európskej rade a Rade – Lisabonská zmluva rozšírila prípady využitia väčšinového hlasovania na

2008 o európskom príkaze na zabezpečenie dôkazov, a ktorý by sa vzťahoval na všetky druhy dôkazov a lehoty výkonu a čo najviac obmedzil dôvody odmietnutia.

¹¹² Konsolidované znenie zmlúv je dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1296&lang=sk>

úkor jednotnosti,¹¹³ s výnimkou stanovených oblastí, v ktorých zostáva jednotnosť zachovaná (napr. otázky obrany a zahraničnej politiky). Zmluva určila tzv. *výlučné právomoci* Únie a *právomoci zdieľané (spoločné)*, čím spresnila pôsobnosť EÚ a členských štátov. Nové funkcie *Stáleho predsedu Európskej rady* a *Vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku* zaisťujú zastupovanie Únie ako jednotného celku v rámci vonkajších vzťahov. Európska rada sa stáva jedným z orgánom Únie, pričom v rámci svojej činnosti vymedzuje politické smery a priority Únie.

4.1.1. Priestor slobody bezpečnosti a práva v Lisabonskej zmluve

Priestor slobody, bezpečnosti a práva upravuje Hlava V Zmluvy o fungovaní Európskej únie, rozdelená tematicky na päť kapitol:

1. Všeobecné ustanovenia
2. Politiky vzťahujúce sa na hraničné kontroly, azyl a prisťahovalectvo
3. Justičná spolupráca v občianskych veciach
4. Justičná spolupráca v trestných veciach
5. Policajná spolupráca.

Priestor slobody bezpečnosti a práva tak predstavuje ako oblasť, ktorá zahŕňa sumarizovane celú pôvodnú oblasť justície a vnútorných vecí ako vo význame tretieho, tak aj prvého piliera.¹¹⁴ Lisabonská zmluva zakotvila priestor slobody, bezpečnosti a práva medzi *zdieľané (spoločné) právomoci* Únie a členských štátov¹¹⁵. Vykonávať legislatívnu činnosť a prijímať právne záväzné akty tak môžu pri dodržaní *zásady proporcionality* a *zásady subsidiarity* členské štáty aj Únia.¹¹⁶ Na základe článku 76 ZFEÚ, právne akty v oblasti justičnej spolupráce a policajnej spolupráce, ako aj opatrenia na zabezpečenie administratívnej spolupráce medzi príslušnými útvarmi členských štátov, sa prijímajú na návrh Komisie alebo z podnetu aspoň jednej štvrtiny členských štátov (t.j. pri 27 členoch EÚ predstavuje štvrtinu skupina siedmich štátov).¹¹⁷

¹¹³ Podrobnú úpravu obsahuje 238 odst. 2 ZFEÚ.

¹¹⁴ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 132.

¹¹⁵ Článok 4 odsek 1 pís. j) ZFEÚ.

¹¹⁶ Na základe článku 288 ZFEÚ, právne akty, ktoré prijímajú orgány únie tvoria: nariadenia, smernice, rozhodnutia, odporúčania a stanoviská. Zásada subsidiarity a zásada proporcionality je upravená v článku 5 ZFEÚ.

¹¹⁷ Bližšie PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 158.

4.1.2. Justičná spolupráca v trestných veciach podľa Lisabonskej zmluvy

Justičnú spoluprácu v trestných veciach upravuje Hlava V („*Priestor slobody, bezpečnosti a práva*“), v kapitole 4 ZFEÚ. Článok 82 vymedzuje dva hlavné piliere justičnej spolupráce, ktorými je

- *vzájomné uznávanie* rozsudkov a iných justičných rozhodnutí, a
- *zblížovanie zákonov a iných právnych predpisov* v stanovených oblastiach.

Jednoznačné znenie článku 82 tak výslovne zakotvilo ***zásadu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach***. Európskemu parlamentu a Rade bola zverená úloha riadnym legislatívnym postupom prijímať opatrenia, ktorých cieľom je:

- a) *vytvorenie pravidiel* a postupov na zabezpečovanie uznávania všetkých foriem rozsudkov a iných súdnych rozhodnutí v celej Únii;
- b) *predchádzanie sporom* o právomoc medzi členskými štátmi a ich riešenie;
- c) podpory vzdelávania sudcov a justičných pracovníkov;
- d) *uľahčovanie spolupráce* medzi justičnými orgánmi alebo rovnocennými orgánmi členských štátov v rámci trestného stíhania a výkonu rozhodnutí.

S cieľom uľahčiť v potrebnom rozsahu vzájomné uznávanie rozsudkov a iných justičných rozhodnutí, ako aj policajnú a justičnú spoluprácu v trestných veciach, ktoré majú cezhraničný rozmer, Európsky parlament a Rada môžu v súlade s riadnym legislatívnym postupom prostredníctvom smerníc ustanoviť *minimálne pravidlá, ktoré zohľadňujú rozdiely medzi právnymi tradíciami a systémami* členských štátov. Tieto pravidlá sa týkajú vzájomnej prípustnosti dôkazov, práv jednotlivcov v trestnom konaní, práv obetí trestných činov a ďalších osobitných aspektov trestného konania, ktoré Rada vopred určí rozhodnutím;¹¹⁸ Prijatie minimálnych pravidiel uvedených v tomto odseku nebráni členským štátom zachovať alebo zaviesť vyššiu úroveň ochrany pre jednotlivcov.¹¹⁹

Obdobne má Európsky parlament a Rada možnosť v súlade s riadnym legislatívnym postupom prostredníctvom smerníc ustanoviť *minimálne pravidlá týkajúce sa vymedzenia trestných činov a sankcií v oblastiach obzvlášť závažnej trestnej činnosti* s cezhraničným rozmerom vyplývajúcim z povahy, dôsledkov alebo z osobitnej

¹¹⁸Pri prijímaní tohto rozhodnutia sa Rada uznáva jednomyselne po udelení súhlasu Európskeho parlamentu.

¹¹⁹ Článok 82 bod 2.

potreby bojovať proti týmto trestným činom na spoločnom základe (článok 83).¹²⁰ Smernice je možné použiť pre stanovenie minimálnych pravidiel týkajúcich sa trestných činov a sankcií aj v prípade, že aproximácia zákonov a iných právnych predpisov v oblasti trestného práva sa stane nevyhnutnou pre zabezpečenie účinného uskutočňovania politiky Únie v oblasti, ktorá bola predmetom harmonizačných opatrení. Takéto smernice sa prijímajú v súlade s riadnym legislatívnym postupom alebo mimoriadnym legislatívnym postupom podľa toho, aký bol použitý pri prijímaní príslušných harmonizačných opatrení, bez toho, aby bol dotknutý článok 76 (článok 83 bod 2).

Ak sa člen Rady domnieva, že navrhovanou smernicou by mohli byť dotknuté základné aspekty jeho systému trestného súdnictva, môže požiadať, aby o návrhu smernice rokovala Európska rada.¹²¹ Riadny legislatívny postup sa tak pozastaví. Európska rada po prerokovaní v prípade dosiahnutia konsenzu vráti do štyroch mesiacov od tohto pozastavenia návrh späť Rade, čím sa pozastavenie procesu ukončí.

Ak sa konsenzus nedosiahne, a ak si aspoň deväť členských štátov želá na základe dotknutého návrhu smernice *nadviazať posilnenú spoluprácu*, v rovnakej lehote to oznámia Európskemu parlamentu, Rade a Komisii. V takom prípade sa povolenie uskutočňovať posilnenú spoluprácu považuje za udelené a uplatnia sa ustanovenia o posilnenej spolupráci.

V rámci justičnej spolupráce upravila zmluva aj právomoci **Eurojustu**, ktorého poslaním je podporovať a posilňovať koordináciu a spoluprácu medzi vnútroštátnymi orgánmi zodpovednými za vyšetrowanie a stíhanie závažnej trestnej činnosti, ktorá sa týka dvoch alebo viacerých členských štátov alebo ktorá si vyžaduje trestné stíhanie na spoločnom základe, a to na základe operácií vykonaných a informácií poskytovaných orgánmi členských štátov a Europolom¹²². Európsky parlament a Rada nariadeniami určia štruktúru, fungovanie, oblasť pôsobenia a úlohy Eurojustu a ustanovia podrobnosti účasti Európskeho parlamentu a národných parlamentov na hodnotení jeho činnosti. Procesné úkony naďalej vykonávajú príslušné vnútroštátne orgány (úradníci).

¹²⁰ Týmito oblasťami trestnej činnosti sú: terorizmus, obchodovanie s ľuďmi a sexuálne zneužívanie žien a detí, nedovolené obchodovanie s drogami, nedovolené obchodovanie so zbraňami, pranie špinavých peňazí, korupcia, falšovanie platobných prostriedkov, počítačová kriminalita a organizovaná trestná činnosť. Rada môže prijať rozhodnutie určujúce ďalšie oblasti trestnej činnosti; pričom sa uznáša jednomyselne po udelení súhlasu Európskeho parlamentu.

¹²¹ Táto možnosť je príkladom tzv. poistky (brzdy) (angl. emergency break).

¹²² Článok 85 ZFEÚ.

S cieľom bojovať proti trestnej činnosti, ktorá poškodzuje finančné záujmy Únie, môže Rada vytvoriť z Eurojustu *Úrad európskeho verejného žalobcu*,¹²³ pričom sa uznáša jednomyseľne, po udelení súhlasu Európskeho parlamentu.¹²⁴ Európska rada môže s cieľom rozšíriť právomoci úradu na boj proti závažnej trestnej činnosti, ktorá má cezhraničný rozmer.

4.1.3. Policajná spolupráca podľa Lisabonskej zmluvy

Oblasť justičnej spolupráce je do budúca oddelená od jej policajného „dvojčaťa“ a ZFEÚ jej venuje samostatnú štvrtú kapitolu hlavy V. (čl. 82-86).¹²⁵ Únia rozvíja policajnú spoluprácu, do ktorej sú zapojené všetky príslušné orgány členských štátov vrátane polície, colných orgánov a iných orgánov presadzujúcich výkon práva špecializovaných v oblastiach predchádzania alebo odhaľovania a vyšetrovania trestných činov (článok 87). Únia si zachováva v oblasti policajnej spolupráce len obmedzené právomoci. Európsky parlament a Rada môžu v súlade s riadnym legislatívnym postupom ustanoviť opatrenia, ktoré sa týkajú

- a) zhromažďovania, uchovávanía, spracúvania, analýzy a výmeny informácií;
- b) podpory odborného vzdelávania personálu, a spolupráce v oblasti výmeny personálu,
- c) spoločných techník vyšetrovania pri odhaľovaní závažných foriem organizovanej trestnej činnosti. Rada môže v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom ustanoviť opatrenia týkajúce sa operačnej spolupráce medzi uvedenými orgánmi, pričom sa uznáša jednomyseľne po porade s Európskym parlamentom.¹²⁶ Pre oblasť policajnej spolupráce platia pri hlasovaní v zásade štandardizované postupy kvalifikovanej

¹²³ V niektorých prekladoch zmluvy uvádzaný pojem „Európska prokuratúra“

¹²⁴ Článok 86. Odesk 1 článku 86, upravujúci vznik úradu, zakotvil aj možnosť *posilnenej spolupráce*, ktorú môže naviazať aspoň deväť členských štátov, pokiaľ v Rade nebola dosiahnutá jednomyseľnosť.

¹²⁵ HAMULÁK, Ondrej. *Lisabonská smlouva a justiční spolupráce v trestních věcech v rámci Evropské unie*. In: Gerloch, A., Wintř, J. (eds.): *Lisabonská smlouva a ústavní pořádek ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk 2009. s.283

¹²⁶ Ak sa v Rade nedosiahla jednomyseľnosť, môže skupina aspoň deviatich členských štátov požiadať, aby sa návrh opatrení predložil Európskej rade, čím sa postup v Rade pozastaví. Európska rada po prerokovaní v prípade dosiahnutia konsenzu vráti do štyroch mesiacov od tohto pozastavenia návrh späť Rade na prijatie. Ak sa konsenzus nedosiahne a ak si aspoň deväť členských štátov želá naviazať posilnenú spoluprácu, v rovnakej lehote to oznámia Európskemu parlamentu, Rade a Komisii. V takom prípade sa povolenie vykonávať posilnenú spoluprácu podľa príslušných ustanovení ZEÚ a ZFEÚ považuje za udelené a uplatnia sa ustanovenia o posilnenej spolupráci.

väčšiny, no existujú určité výnimky, kedy Rada rozhoduje jednomyseľne, resp. po konzultácií s Európskym parlamentom¹²⁷ (prípääd zvläštneho legislatívneho postupu).

V rámci policajnej spolupráce upravuje ZFEÚ aj postavenie Europolu. Jeho funkcie a poslanie Lisabonská zmluva nijak výrazne nezmenila. Úlohou Europolu je:

- podporovať a posilňovať činnosť policajných orgánov a iných orgánov členských štátov presadzujúcich výkon práva,
- ako aj ich vzájomnú spoluprácu pri predchádzaní závažnej trestnej činnosti,
- ktorá sa týka dvoch alebo viacerých členských štátov, terorizmu a tým formám trestnej činnosti, ktoré zasahujú do spoločného záujmu, na ktorý sa vzťahuje politika Únie,
- a v boji proti nim.¹²⁸

Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom určia prostredníctvom nariadení štruktúru, fungovanie, oblasť pôsobenia a úlohy Europolu. Nariadenia tiež ustanovia podrobnosti kontroly činnosti Europolu Európskym parlamentom a kontroly, na ktorej sa zúčastňujú národné parlamenty. Vykonanie operačnej činnosti Europolu na území určitého členského štátu resp. štátov, musí byť spojené so súhlasom orgánov príslušného štátu. Uplatňovanie donucovacích opatrení je vo výlučnej právomoci príslušných vnútroštátnych orgánov.

4.1.4. Výnimky v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach

Lisabonská zmluva zrušením pilierovej štruktúry a začlenením oblastí tretieho piliera do piliera komunitárneho priniesla zmeny, ktoré však nie sú tak zásadné ako by sa mohli javiť na prvý pohľad. Rezervovaný postoj členských štátov k zmene medzivládneho charakteru spolupráce sa prejavil napríklad v prijatí protokolov, ktoré odložili účinnosť vybraných ustanovení. Aj naďalej zostáva táto oblasť kombináciou nadštátneho a medzivládneho prístupu v rovine hľadania zodpovedajúceho rovnovážneho stavu.¹²⁹

Nadštátnu (supranacionálnu) povahu spolupráce reprezentuje:

¹²⁷ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s.157.

¹²⁸ Článok 88 ZFEÚ.

¹²⁹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 166

- *zavedenie kvalifikovanej väčšiny* na úkor jednomyselnosti pri hlasovaní v Rade, s ohľadom na zmenu metódy v rozhodovaní. Zmluva poskytuje členským štátom možnosť ochrany prostredníctvom devolutívnej klauzule, a to v článkoch 82 (odsek 3) a 83 (odsek 3), na základe ktorej má členský štát možnosť pozastaviť legislatívny postup.¹³⁰
- *zapojenie Európskeho parlamentu do legislatívneho procesu,*
- *rozšírenie jurisdikcie Súdneho dvora,*
- *uplatňovanie princípov komunitárneho práva,*
- *posilnenie postavenie Europolu a Eurojustu.*

Súčasne zostávajú zachované niektoré **medzivládne prvky**, medzi ktoré patria napr.:

- *tzv. záchranné brzdy,*
- *nejednotný právny rámec*, ktorý je výsledkom množstva výnimiek stanovených pre určité štáty,
- *zachovanie jednomyselného hlasovania v Rade v niektorých prípadoch.*

Protokol č.36 o prechodných ustanoveniach, v hlave VII, článku 10 stanoví, že právomoci Komisie (článok 238 ZFEÚ) sa nebudú uplatňovať a právomoci Súdneho dvora EÚ (podľa hlavy VI ZEÚ) v znení platnom pred nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy, zostávajú rovnaké. Právomoci týchto inštitúcií sa teda nebudú rozširovať na oblasť policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach. Účinnosť tohto prechodného ustanovenia končí najneskôr uplynutím piatich rokov od nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy. Právne účinky aktov prijatých v rámci policajnej a justičnej spolupráce pred nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy zostávajú zachované. Protokol nestanovil presnú lehotu, a tak sú aktom právne účinky ponechané, až kým sa uplatňovaním zmlúv nezrušia, nevyhlásia za neplatné alebo nezmenia a nedoplnia.

Ďalšie protokoly obsahujú výnimky stanovené pre Spojené kráľovstvo, Írsko a Dánsko.¹³¹

¹³⁰ Bližšie pozri časť venovanú justičnej spolupráci v trestných veciach podľa Lisabonskej zmluvy.

¹³¹ Bližšie jednotlivé protokoly pripojené k Lisabonskej zmluve.

5. Princíp vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach

5.1. Charakteristika princípu vzájomného uznávania

Princíp vzájomného uznávania je koncept, ktorého zmyslom je, že súdne rozhodnutia a rozsudky vydané príslušnými orgánmi v jednom členskom štáte, majú byť akceptované v iných členských štátoch. Potrebným predpokladom takéhoto uznania je vzájomná dôvera štátov v ich právne systémy, ktorá je možná len v prostredí kde prevládajú rovnaké spoločensky uznávané hodnoty. V rámci niekoľkých rokov sa tento koncept vyvinul od futuristickej vízie až po základný kameň spolupráce v trestných veciach.¹³²

5.2. Význam princípu vzájomného uznávania

Vzájomné uznávanie nepatrí v rámci európskej integrácie k novým ani neznámym pojmom. Práve naopak, môžeme povedať, že je to všeobecný koncept, princíp, ktorý sa viaže už ku koreňom európskej integrácie, a je pomerne jednoduché nájsť v európskom práve príklady situácií, v ktorých sa koncept uplatňuje.¹³³

Európske hospodárske spoločenstvo, vytvorené šiestimi zakladajúcimi členmi v roku 1958, malo za úlohu prostredníctvom zavedenia spoločného trhu a postupným približovaním hospodárskych politík členských štátov podporovať harmonický rozvoj hospodárskych činností v celom spoločenstve, pokračujúci a vyrovnaný rast, zvýšenie stability, zrýchlené zvyšovanie životnej úrovne a užšie vzťahy medzi štátmi k nemu

¹³² ASP, Peter. „*Mutual recognition and the development of criminal law within the EU*“ in: HUSABØ, E. JOHANNES, STRANDBAKKEN ASBJØRN. *Harmonization of criminal law in Europe*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s.26

¹³³ ASP, Peter. „*Mutual recognition and the development of criminal law within the EU*“ in: HUSABØ, E. JOHANNES, STRANDBAKKEN ASBJØRN. *Harmonization of criminal law in Europe*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s.28.

patriacimi.¹³⁴ Stanovené ciele si vyžadovali odstránenie prekážok spôsobených národnými úpravami tak, aby vytvorený priestor, spoločný trh členských štátov, získal podobné vlastnosti ako vnútorný trh¹³⁵ jedného štátu. Spočiatku si členské štáty zvolili cestu *harmonizácie práva*, približovania právnych predpisov, ktorá sa javila ako vhodné riešenie vzhľadom na relatívne nízky počet členov Spoločenstva.

V priebehu sedemdesiatych rokov Európsky súdny dvor vyniesol niekoľko rozsudkov (viď nižšie), ktoré prístup k budovaniu vnútorného trhu zmenili.¹³⁶ Tieto prípady mali značný dopad na proces integrácie v rámci vytvárania vnútorného trhu. Výsledkom bolo pokračovanie v integrácii bez potreby harmonizácie národných právnych systémov.¹³⁷ Členské štáty pristúpili k vzájomnému uznávaniu svojich právnych úprav v snahe odstrániť prekážky voľného pohybu tovarov, osôb, služieb a kapitálu, a na druhej strane vzájomné uznávanie uľahčilo prístup rôznych tovarov na dovtedy neznáme národné trhy, čo podporovalo konštruktívnu súťaživosť medzi výrobcami. Harmonizáciu nahradil *princíp vzájomného uznávania*, ktorý sa stal všeobecným princípom európskej integrácie a postupne sa rozšíril aj do iných oblastí spolupráce.¹³⁸ Napriek tomu, že vplyvom rozhodovacej činnosti Európskeho súdneho dvora sa vzájomné uznávanie stalo vedúcim princípom integrácie, harmonizácia má stále svoje miesto i keď v menšej miere.¹³⁹ Prínosom harmonizácie je aj skutočnosť, že približovanie právnych poriadkov členských štátov, ktorému predchádza získavanie informácií, spolupráca a podrobné oboznámenie sa s jednotlivými systémami, posilňuje

¹³⁴Článok 2 Zmluvy o založení EHS, dostupnej v slovenskom znení na <http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/index.htm>

¹³⁵ „vnútorný trh“ v zmysle trhu vnútroštátneho. Vnútorný trh je priestor bez hraníc, kde je zabezpečený voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu - 4 základné slobody. **Spoločný trh** má širšiu dimenziu a zahŕňa okrem 4 slobôd aj viaceré sektorové politiky označované ako spoločné: colná únia a spoločná obchodná politika, spoločná politika v oblasti hospodárskej súťaže, spoločná poľnohospodárska politika a spoločná politika v oblasti rybolovných politík, spoločná dopravná politika. **Vnútorný trh** právne zakotvil Jednotný európsky akt platný od roku 1987.

¹³⁶ V roku 1974 prijala Rada EÚ nezáväznú *uznesenie o vzájomnom uznávaní diplomov, certifikátov a iných dokladov o formálnej kvalifikácii*. V roku 1977 nasledovalo prijatie *smernice Rady na uľahčenie účinného výkonu slobody právnikov poskytovať služby*, ktorá odráža príslušnú judikatúru ESD z rokov 1974 – 1976 (2/74 *Reyners*, 33/74 *Van Binsberger*, 71/76 *Thieffry*).

¹³⁷ FIBBE, G. Karel. *EC Law Aspects of Hybrid Entities*. Amsterdam: IBFD, 2009, s. 47.

¹³⁸ Vzájomné uznávanie prinieslo aj určité nevýhody. Jednou z nich bolo zvýšenie nákladov v súvislosti so získavaním informácií. Bližšie pozri FIBBE, G. Karel. *EC Law Aspects of Hybrid Entities*. Amsterdam: IBFD, 2009, s.48. Na druhej strane uznávanie znižovalo náklady výrobcov. Napríklad pri uznaní technických certifikátov, neoblo potrebné vykonávať nákladné bezpečnostné testy v každom z členských štátov. Bližšie pozri KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. Brno: Barrister a Principal, spol.s.r.o., 2007, s. 215.

¹³⁹ Podľa platnej právnej úpravy, harmonizáciu práva upravuje Zmluva o fungovaní EÚ v článkoch 114 – 118.

vzájomný dôveru krajín v ich právne systémy, ktorá je nutným predpokladom vzájomného uznávania.

5.3. Princíp vzájomného uznávania v rozhodovacej činnosti Európskeho súdneho dvora

Vzájomné uznávanie ako všeobecný princíp ukazuje budovanie priestoru slobody, bezpečnosti a práva ako hľadanie adekvátneho rovnovážneho bodu medzi negatívnou a pozitívnou integráciou. Odhaľuje podrobný systém európskej integrácie, pričom analogicky prirovnáva budovanie *priestoru slobody, bezpečnosti a práva* od roku 2000 k budovaniu vnútorného trhu v osemdesiatych rokoch 20.storočia.¹⁴⁰ Práve z oblasti vnútorného trhu pochádza významné rozhodnutie, v ktorom Európsky súdny dvor (ďalej len „ESD“) formuloval **princíp vzájomného uznávania**. Podľa rozsudku *Cassis de Dijon*¹⁴¹ z roku 1979, *tovaru vyrobenému a obchodovanému v súlade s právom v jednom členskom štáte, musí byť v zásade umožnený prístup aj na trh iného členského štátu*. Rozhodnutie umožnilo voľný pohyb tovaru v rámci Spoločenstva, pretože odstránilo potrebu detailnej harmonizácie¹⁴² výrobných noriem členských štátov. Legitímnou prekážkou pohybu tovaru však môžu byť technické a obchodné normy, za podmienky, že sú nerozdielne aplikované t.j. rovnako na tuzemský aj dovezený tovar, a sú nevyhnutné na zabezpečenie mandatórnych požiadaviek, za účelom verejného záujmu, pričom tento účel musí byť natoľko závažný, že preváži nad zásadou voľného pohybu tovaru. Obdobnú funkciu ako mandatórne požiadavky v rámci vnútorného trhu plnia v rámci spolupráce v trestných veciach základné ľudské práva. V rozsudku **Gözütok a Brügger**¹⁴³ z roku 2003 ESD odpovedal na prejudiciálne otázky týkajúce sa použitia zásady *ne bis in idem*, zakotvenej v článku 54 Schengenského vykonávacieho

¹⁴⁰ CRAIG, P. Paul, De BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 264.

¹⁴¹ C-120/78, slovenské znenie dostupné na http://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-SK-ARRET-C-0120-1978-200406993-05_00.html

¹⁴² CRAIG, P. Paul, De BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 264: „*Harmonizácia je výnimkou, ale predstavuje preferovaný „opravný prostriedok,“ ak vzájomná dôvera zlyhá, bez ohľadu na to či sa tak stalo z objektívne ospravedlniteľných dôvodov.*“

¹⁴³ Rozhodnutie v spojených veciach C187/01, C-385/01, ktoré vďaka svojmu významu pre vzájomné uznávanie v trestných veciach niektoré zdroje označujú aj ako „Cassis de Dijon tretieho piliera EÚ“. Slovenské znenie rozhodnutia je dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0187:SK:HTML>

dohovoru.¹⁴⁴ Súd vyslovil názor, podľa ktorého, „...zásada *ne bis in idem* zakotvená v článku 54 DVSD, ktorá sa uplatňuje v konaní o zastavení trestného stíhania či už s účasťou alebo bez účasti súdnych orgánov alebo na rozsudky, nevyhnutne predpokladá, že existuje **vzájomná dôvera** medzi členskými štátmi v ich jednotlivé systémy trestného súdnictva, a že každý z nich akceptuje uplatnenie platného trestného práva v iných členských štátoch, a to aj napriek tomu, ak by uplatnením vlastného vnútroštátneho práva došiel k inému riešeniu.“¹⁴⁵

Vzájomné uznávanie rozhodnutí a rozsudkov, či už v práve rodinnom, trestnom, alebo v ktoromkoľvek odvetví práva, je len viac či menej uplatnením daného princípu. Pre všetky tieto oblasti je spoločná skutočnosť to, že vzájomné uznávanie je koncept, ktorý umožňuje integráciu napriek odlišnostiam; princíp ktorý umožňuje integráciu napriek úplnej absencii harmonizácie.¹⁴⁶

5.4. Inštrumenty III. piliera odrážajúce princíp vzájomného uznávania

Rámcové rozhodnutia, právny nástroj tretieho piliera Únie zavedený Amsterdamskou zmluvou, boli používané k zblížovaniu právnych predpisov členských štátov. Môžeme sa s nimi stretnúť pri úprave trestného práva hmotného, trestného práva procesného, ako aj v oblasti súdnej spolupráce v trestných veciach.¹⁴⁷ Ako nový právny nástroj postupne nahradili dovtedy používané spoločné postupy.

Rámcové rozhodnutia sú záväzné pre členské štáty, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a metód je ponechaná na vnútroštátne orgány. Priamy účinok rámcových rozhodnutí zmluva výslovne vylúčila. Niektoré z rámcových rozhodnutí, ktoré upravovali rovnakú oblasť ako medzinárodné zmluvy (dohovory),

¹⁴⁴ Článok 54: „Osoba právoplatne odsúdená jednou zo zmluvných strán nesmie byť pre ten istý čin stíhaná inou zmluvnou stranou, a to za predpokladu, že v prípade odsúdenia bol trest už odpykaný alebo sa práve odpykáva alebo podľa práva štátu, v ktorom bol rozsudok vynesený, už nemôže byť vykonaný.“

¹⁴⁵ Bod 33 rozsudku.

¹⁴⁶ ASP, Peter. „*Mutual recognition and the development of criminal law within the EU*“ in: HUSABØ, E. JOHANNES, STRANDBAKKEN ASBJØRN. *Harmonization of criminal law in Europe*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 28.

¹⁴⁷ Medzi rámcové rozhodnutia použité k zblížovaniu právnych predpisov členských krajín patrí napr.:

- *Rámcové rozhodnutie Rady z 29.5.2000 o zvýšenej ochrane trestnými a inými sankciami proti falšovaniu v spojitosti so zavádzaním eura*
- *Rámcové rozhodnutie Rady z 28.5.2001 o boji proti podvodom a falšovaniu bezhotovostných platobných prostriedkov*
- *Rámcové rozhodnutie Rady z 26.6.2001 o praní špinavých peňazí, identifikácii, vyhľadávaní, zmrazení, zaistení a konfiškácii prostriedkov a príjmov z trestnej činnosti*
- *Rámcové rozhodnutie Rady z 15.3.2001 o postavení obetí v trestnom konaní*

nevymedzovali svoj vzťah k skoršej právnej úprave, iné obsahovali ustanovenie, podľa ktorého ich účelom je doplniť a uľahčiť uplatňovanie dohovorov prijatých v danej oblasti. Vzťah týchto rámcových rozhodnutí k skoršej úprave bol *symbiotický*. Pokiaľ sa rámcové rozhodnutia dotkli oblastí už skôr upravených medzinárodnou zmluvou, len ustanovenia príslušnej medzinárodnej zmluvy doplnili, bez toho, aby ich menili; nanajvýš boli členské štáty rámcovým rozhodnutím zaviazané, aby vykonali nutné kroky k tomu, aby nevznášali alebo nezachovávali výhrady k medzinárodnej zmluve.¹⁴⁸

Rámcové rozhodnutia si Únia zvolila za právny nástroj, pomocou ktorého bude zásadu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach postupne zavádzať do praxe. Jednotlivé rámcové rozhodnutia obsahujú určenie podmienok, za ktorých je členský štát povinný rozhodnutie uznať a vykonať. Oslobodenie od tejto povinnosti tvoria dôvody stanovené pre neuznanie prípadne nevykonanie rozhodnutia. Zároveň rozhodnutia upravujú presné lehoty. Zásady používané v tradičnom systéme spolupráce, ktorý tvoria záväzky z medzinárodných zmlúv, sú v prípade oblastí upravených rámcovými rozhodnutiami za účelom efektívnejšej spolupráce do istej miery obmedzené. Ako už bolo v práci uvedené, vzhľadom na to, že oblasť policajnej a justičnej spolupráce je pre každý z členských štátov citlivá a „strážená,“ vyžaduje si používanie jednotlivých nástrojov vysokú mieru vzájomnej dôvery. Z uvedeného a s ohľadom na predchádzajúce časti práce, môžeme stručne zhrnúť charakteristické rysy inštrumentov, ktoré odrážajú princíp vzájomného uznávania:

- vysoká miera vzájomnej dôvery ako predpoklad používania nástroja
- vysvetlenie pojmov tak, aby zodpovedali jednotlivým národným úpravám
- určenie pôsobnosti
- určenie príslušných orgánov
- stanovenie podmienok vzájomného uznávania
- dôvody neuznania prípadne nevykonania
- určenie lehôt
- obmedzenie niektorých zásad používaných v klasickom systéme
- rešpektovanie základných práv a slobôd
- rešpektovanie zásadu subsidiarity a proporcionality.

¹⁴⁸ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 52.

Jednotlivé inštrumenty využívajúce zásadu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach priblížime v ďalšej časti práce.

6. Vybrané inštrumenty III. piliera využívajúce zásadu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach

6.1. Rámcové rozhodnutie o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (*Framework Decision on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States*)

Zlomovým rámcovým rozhodnutím na poli spolupráce v trestných veciach sa stalo *Rámcové rozhodnutie Rady z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi* (ďalej „Rámcové rozhodnutie o zatýkacom rozkaze“¹⁴⁹). K prijatiu rámcového rozhodnutia, ktoré zaviedlo európsky zatýkací rozkaz, viedli najmä tri skutočnosti, a to:

1. potreba nahradiť dovedajšiu spoluprácu v rámci tretieho piliera Únie, zakotvenú v medzinárodných zmluvách, pružnejším systémom,
2. snaha naplniť „amsterdamský cieľ“ vybudovať priestor slobody, bezpečnosti a práva,
3. udalosti z 11. septembra 2001, ktoré zdôraznili potrebu posilniť a zefektívniť spoluprácu.

Ad 1. Ako uvádza aj bod 4 preambuly rámcového rozhodnutia, členské krajiny sú signatármi troch dohovorov¹⁵⁰, ktoré sa zaoberajú vydávaním osôb a sú súčasťou *acquis*

¹⁴⁹ Ú.v. L 190, 18/07/2002 S. 1 - 20

¹⁵⁰ Dohovor z 19. júna 1990, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach, Dohovor z 10. marca 1995 o zjednodušenom postupe vydávania osôb medzi členskými štátmi Európskej únie a Dohovor z 27. septembra 1996, týkajúci sa vydávania osôb medzi členskými štátmi Európskej únie.

Únie. V *Záveroch z Tampere* z 15. a 16. októbra 1999 vyjadrili štáty potrebu zrušiť formálny postup vydávania osôb, ktoré unikajú pred spravodlivosťou po tom, ako boli s konečnou platnosťou odsúdené, ako aj snahu urýchliť vydávacie postupy v prípade osôb podozrivých zo spáchania trestného činu, a to prostredníctvom vzájomného uplatňovania zatykačov v zmysle *zásady vzájomného uznávania*, tak ako uvádza *Program opatrení na vykonávanie zásady vzájomného uznávania trestných rozhodnutí* prijatý Radou 30. novembra 2000.

Ad 2. Cieľ, ktorý pre Úniu stanovila Amsterdamská zmluva – vytvoriť *priestor slobody, bezpečnosti a práva*, našiel svoj výraz v zrušení dovtedajšieho systému vydávania osôb medzi členskými štátmi a jeho nahradení systémom vydávania osôb medzi súdnymi orgánmi. Vo vzťahoch medzi členskými štátmi európsky zatykač má nahradiť všetky predchádzajúce nástroje týkajúce sa vydávania osôb, vrátane ustanovení Hlavy III Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda týkajúca sa vydávania osôb cudzím štátom. Zatykáci rozkaz je vlastne koncipovaný práve na základe využitia niektorých vybraných, osvedčených ustanovení pôvodných extradičných zmlúv.¹⁵¹ Účelom nového systému je najmä odstrániť zložitú a prieťahy vydávacích postupov, preto tradičné formy spolupráce majú byť nahradené *voľným pohybom súdnych rozhodnutí v trestných veciach*, a to ako konečných tak aj predbežných.¹⁵²

Ad 3. Európska rada na mimoriadnom zasadnutí v Bruseli reagovala na vzniknutú medzinárodnú situáciu v dôsledku teroristických útokov na Spojené štáty americké z 11. septembra 2001. V záveroch zo zasadnutia a prijatom *Akčnom pláne boja proti terorizmu* vyslovila svoju solidaritu so Spojenými štátmi a podporu americkému ľudu, pričom boj proti terorizmu považuje viac než kedykoľvek predtým za jeden z hlavných cieľov Únie. V rámci európskej politiky boja proti terorizmu, v súlade so závermi zasadnutia v Tampere, prejavila Európska rada svoj súhlas so zavedením európskeho zatykáacieho rozkazu, ktorý nahradí medzi členskými krajinami používaný systém extradície, a umožní tak priame vydávanie hľadaných osôb medzi justičnými orgánmi. Okrem opatrení uvedených nižšie, Rade pre spravodlivosť a vnútorné veci nariadila čo najrýchlejšie implementovať celý balíček opatrení prijatých na zasadnutí ER v Tampere.

¹⁵¹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 255.

¹⁵² Bližšie bod 5 Preambuly rámcového rozhodnutia.

Opatrenia, ktoré majú byť prijaté v rámci Únie:

- zavedenie európskeho zatýkacieho rozkazu,
- identifikácia podozrivých teroristov v Európe a organizácií, ktoré ich podporujú, aby mohol byť vypracovaný spoločný zoznam teroristických organizácií
- ratifikácia dohovorov o extradícii
- ratifikácia Dohovoru o právnej pomoci v trestných veciach
- zriadenie spoločných vyšetrovacích tímov
- systematické a včasné zdieľanie údajov týkajúcich sa terorizmu s Europolom
- vytvorenie špeciálneho protiteroristického tímu v rámci Europolu
- neodkladne podpísať a ratifikovať Dohovor OSN o potláčaní financovania terorizmu
- prijať nevyhnutné opatrenia na posilnenie bezpečnosti leteckej dopravy¹⁵³

Európsky zatýkací rozkaz

Rámcové rozhodnutie zaviedlo európsky zatykač (európsky zatýkací rozkaz), prvé konkrétne opatrenie v oblasti trestného práva, ktorým sa vykonáva **zásada vzájomného uznávania**, označovaná Európskou radou ako „základný kameň“ spolupráce v oblasti súdnictva.¹⁵⁴ Mechanizmus európskeho zatykača je založený na vysokej miere **vzájomnej dôvery** medzi členskými štátmi, ako neoddeliteľnej súčasť zásady vzájomného uznávania. Jeho vykonávanie sa môže pozastaviť iba v prípade vážneho a pretrvávajúceho porušovania zásad uvedených v článku 6 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii jedným z členských štátov.

Rámcové rozhodnutie o zatýkacom rozkaze zmenilo dovtedajší spôsob spolupráce justičných orgánov, kedy vydávacie konanie predstavovalo komplikovanú procedúru, do ktorej boli zapojené nielen súde ale aj správne orgány. Z hľadiska právnych úvah ide o jeden z realizačných míľnikov princípu európskej teritoriality.¹⁵⁵

Európsky zatýkací rozkaz nie je na území iného štátu priamo vykonateľný. Rozhodnutia o výkone európskeho zatykača musia podliehať dostatočným kontrolám, čo znamená, že súdny orgán členského štátu, v ktorom bola požadovaná osoba zatknutá,

¹⁵³ Medzi opatrenie patrí napr.: klasifikácia zbraní, kontrola príručnej batožiny, technický tréning posádok a pod.

¹⁵⁴ Bod 6 Preambuly rámcového rozhodnutia.

¹⁵⁵ FENYK, Jaroslav, SVÁK, Ján. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Poradca podnikateľa, Bratislavská vysoká škola práva, 2008, str. 61.

vydá rozhodnutie o jej vydaní. Úloha ústredných orgánov je pri výkone európskeho zatykača obmedzená na praktickú a administratívnu pomoc.

Rámcové rozhodnutie rešpektuje *zásadu subsidiarity* a *zásadu proporcionality* a zároveň rešpektuje základné práva a zachováva zásady obsiahnuté v článku 6 Zmluvy o Európskej únii, ktoré sú zakotvené rovnako aj v Listine základných práv EÚ.¹⁵⁶ Význam rámcového rozhodnutia, a ním zavedeného európskeho zatykacieho rozkazu, môžeme stručne zhrnúť do nasledujúcich bodov¹⁵⁷:

- realizácia zásady vzájomného uznávania
- nahradenie systému klasického vydávania novým flexibilnejším systémom odovzdania
- odstránenie administratívnej fázy extradičného konania, obmedzenie úlohy ústredných orgánov na praktickú a administratívnu pomoc
- priamy styk justičných orgánov
- obmedzenie zásady obojstrannej trestnosti¹⁵⁸ a zásady špeciality
- zrušenie zásady nevydávania vlastných občanov (okrem stanovených výnimiek)
- zakotvenie povinnosti justičných orgánov vykonať európsky zatykač (okrem stanovených výnimiek)
- určenie presných lehôt pre obmedzenie osobnej slobody osôb zatknutých na základe európskeho zatykača
- zavedenie jednotného formulára pre obsah a formu zatykača
- využívanie informácií z Schengenského informačného systému

Európsky zatykač je súdne rozhodnutie vydané členským štátom s cieľom zatknúť a vydať požadovanú osobu inému členskému štátu na účely vedenia trestného stíhania alebo výkonu trestu alebo ochranného opatrenia.¹⁵⁹ Členské štáty vykonávajú každý európsky zatykač na základe *zásady vzájomného uznávania* a v súlade s ustanoveniami rámcového rozhodnutia, čo znamená, že v konaní o *odovzdaní* osoby každý národný justičný orgán rozhodnutie v trestnej veci iného členského štátu uzná *ipso facto*

¹⁵⁶ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 257.

¹⁵⁷ FENYK, Jaroslav, SVÁK, Ján. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Poradca podnikateľa, Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s. 62.

¹⁵⁸ Pri stanovených trestných činoch (článok 2 bod 2 rámcového rozhodnutia) s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej tri roky, dožiadaný štát neposudzuje trestnosť podľa svojho právneho poriadku, čo má význam najmä pre posudzovanie premlčania trestného činu, pretože premlčacie lehoty sa v jednotlivých členských štátoch odlišujú.

¹⁵⁹ Článok 1 Rámcového rozhodnutia.

a vykoná. Vzájomné uznávanie justičných rozhodnutí v trestných veciach tak predstavuje doslova skok vpred a prekročilo tak i pôvodnú koncepciu tretieho piliera. V istom zmysle predstavuje určitý „federalizujúci“ krok v ponímaní Únie vzhľadom k tomu, že členské štáty sa na tomto úseku vzdávajú svojej štátnej suverenity v prospech ostatných členských štátov.¹⁶⁰

Napriek významnému posunu, ktorý európsky zatykáci rozkaz priniesol do oblasti spolupráce v trestných veciach, nezaviedol všeobecný princíp uznávania a vykonateľnosti trestných rozhodnutí. Rámcové rozhodnutie výslovne stanovilo oblasti jeho použitia. Európsky zatykač tak nie je možné automaticky aplikovať pri každom porušení práva, ktoré zakladá trestnú zodpovednosť, jeho použitie je obmedzené na stanovený okruh deliktov. Rámcové rozhodnutie danú problematiku upravuje v **článku 2**, ktorý stanoví oblasť pôsobnosti resp. predmet úpravy európskeho zatykača. Podľa tohto článku (bod 1) je možné európsky zatykač vydať za činy, ktoré môžu byť

- potrestané podľa právneho predpisu vydávajúceho členského štátu výkonom trestu alebo ochranným opatrením, ktorých horná hranica je najmenej 12 mesiacov,
- alebo ak bol vynesenej rozsudok alebo uložené ochranné opatrenie, pre tresty s minimálnou dĺžkou štyri mesiace.

Podľa bodu 2. tohto článku, dôvodom na vydanie osôb v súlade s európskym zatykačom a bez overenia dvojitej trestnosti činu, sú vymenované trestné činy ak

- sú trestné v členskom štáte, ktorý vydal rozhodnutie o treste odňatia slobody alebo o ochrannom opatrení,
- ktorých horná hranica je najmenej tri roky a
- sú vymedzené trestným poriadkom vydávajúceho členského štátu.

Vymenované trestné činy zastrešujú formy závažnej trestnej činnosti, ktoré v každom z členských štátov predstavujú vážnu hrozbu a sú obdobných spôsobom postihované. Patrí sem napr. terorizmus, obchodovanie s ľuďmi, sexuálne vykorisťovanie detí a detská pornografia, nezákonné obchodovanie s narkotikami a psychotropnými látkami, nezákonné obchodovanie so zbraňami, muníciou a výbušnami; korupcia; podvody, legalizácia príjmov z trestnej činnosti, vražda, vážne

¹⁶⁰ PIKNA, Bohumil. *Európsky priestor slobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, s. 255.

ublíženie na zdraví, rasizmus a xenofóbia, nezákonné zaistenie lietadla/lode, sabotáž a ďalšie.

Podobne rámcové rozhodnutie upravilo dôvody pre (povinné a nepovinné) nevykonanie európskeho zatykáacieho rozkazu. Dôvodom pre povinné nevykonanie je **(článok 3)**:

- amnestia vo vykonávajúcom členskom štáte pričom tento štát má právomoc stíhať trestný čin podľa svojho vlastného trestného práva,
- *rei iudicata*
- vek páchatel'a - vzhľadom na svoj vek nemožno osobu považovať za trestnoprávne zodpovednú za činy, ktoré sú dôvodom zatykača

Dôvody pre nepovinné nevykonanie upravuje **článok 4**, na základe ktorého môže vykonávajúcí súdny orgán odmietnuť vykonať európsky zatykač. **Článok 5** upravuje *záruky*, ktoré musí vydávajúcí členský štát poskytnúť v zvláštnych prípadoch. medzi ktoré patrí vydanie rozhodnutia v neprítomnosti, sankcionovanie trestného činu doživotným trestom odňatia slobody alebo príkazom na doživotné ochranné opatrenie a skutočnosť, že osoba, na ktorú bol vydaný zatykač je štátnym občanom alebo má trvalý pobyt vo vykonávajúcom členskom štáte. Podľa právnych predpisov vykonávajúceho členského štátu tak výkon európskeho zatykača vykonávajúcim súdnym orgánom môže podľa okolností podliehať podmienke, že

- vydávajúcí súdny orgán poskytne požadovanú záruku na zabezpečenie osoby, na ktorú bol vydaný európsky zatykač, že bude môcť podať návrh na obnovu konania
- vydávajúcí členský štát má vo svojom právnom systéme ustanovenia na preskúmanie uloženého trestu alebo opatrenia, na základe žiadosti alebo najneskôr do 20 rokov, alebo na uplatnenie zmierňujúcich opatrení
- osoba bude po vypočítaní vrátená do vykonávajúceho členského štátu s cieľom výkonu trestu alebo ochranného opatrenia, ktorý bol proti nej vydaný vo vydávajúcom členskom štáte.

Príslušné súde orgány určuje **článok 6**, podľa ktorého vydávajúcí súdny orgán bude súdny orgán vydávajúceho členského štátu, ktorý je oprávnený vydať európsky zatykač

v zmysle právnych predpisov tohto štátu. Podobne vykonávajúci súdny orgán bude súdny orgán vykonávajúceho členského štátu, ktorý je oprávnený vykonať európsky zatykač v zmysle právnych predpisov tohto štátu. O príslušnom súdnom orgáne každý členský štát informuje Generálny sekretariát Rady. Každý členský štát môže oznámením Generálnemu sekretariátu Rady určiť ústredný orgán resp. ak to umožňuje jeho právny systém i viac ústredných orgánov, ktoré budú pomáhať súdnym orgánom (**článok 7**). Obsah a formu európskeho zatýkacieho rozkazu upravuje rámcové rozhodnutie v **článku 8**, pričom k rámcovému rozhodnutiu je priložený i príslušný formulár. V súlade s formou obsiahnutou v prílohe, musí zatykač obsahovať:

- totožnosť a štátnu príslušnosť vyžiadanej osoby
- názov, adresu, telefónne a faxové číslo a e-mailovú adresu vydávajúceho súdneho orgánu
- dôkaz o vykonateľnom rozsudku, zatykači alebo inom vykonateľnom súdnom rozhodnutí s rovnakým účinkom
- charakter a skutkovú podstatu trestného činu
- opis okolností, za ktorých bol trestný čin spáchaný, vrátane času, miesta a miery účasti vyžiadanej osoby na trestnom čine
- uložený trest, ak existuje konečný rozsudok, alebo určený rozsah trestov pre trestný čin podľa práva vydávajúceho členského štátu
- prípadne iné následky trestného činu

Podľa bodu 2 článku 8, sa európsky zatykač musí preložiť do úradného jazyka (alebo jedného z úradných jazykov) vykonávajúceho členského štátu. Každý členský štát môže uviesť vo vyhlásení, uloženom na Generálnom sekretariáte Rady, že akceptuje preklad do jedného alebo viacerých ďalších úradných jazykov inštitúcií Európskych spoločenstiev.¹⁶¹

Ak je známe miesto vyžiadanej osoby, vydávajúci súdny orgán môže postúpiť európsky zatykač priamo vykonávajúcemu súdnemu orgánu. Vydávajúci súdny orgán

¹⁶¹ Česká republika v prehlásení k článku 8 uviedla, že bude akceptovať európsky zatýkací rozkaz v českom jazyku alebo doplnený prekladom do českého jazyka. Vo vzťahu so Slovenskou republikou, česká republika akceptuje i zatykač vyhotovený v slovenskom jazyku, alebo doplnený prekladom do slovenského jazyka.

môže vo všetkých prípadoch vydať výstrahu¹⁶² o vyžiadanej osobe v *Schengenskom informačnom systéme*, pričom výstraha (ohlásenie) v systéme má rovnaké účinky ako európsky zatykač až do prijatia originálu vo vhodnej a náležitej forme (**článok 9**). Ak nie je možné využiť služby Schengenského informačného systému, vydávajúcí súdny orgán môže požiadať *Interpol* o postúpenie európskeho zatykača, podobne môže byť využitý kanál Európskej justičnej siete (**článok 10**). Osoba zatknutá na základe európskeho zatykača, má podľa **článku 11** právo na poskytnutie informácií o jeho obsahu, o možnom súhlase na odovzdanie vydávajúcemu súdnemu orgánu, ako aj na pomoc právneho zástupcu a tlmočníka. Po zatknutí osoby vykonávajúci súdny orgán, v súlade so svojim právnym poriadkom, vydá rozhodnutie o ďalšom zadržiavaní osoby vo väzbe. Dočasné prepustenie je možné za podmienky, že príslušný orgán vykoná potrebné opatrenia na zabránenie jej úniku (**článok 12**).

Rámcové rozhodnutie v záujme urýchlenia procedúry odovzdania osoby, na ktorú bol vydaný zatykač, stanoví v **článku 17** presné lehoty pre rozhodnutie o jeho vykonaní.

- ak vyžiadaná osoba súhlasí so svojím odovzdaním, konečné rozhodnutie o vykonaní európskeho zatykača sa prijme v lehote 10 dní po prejavení súhlasu. Súhlas na odovzdanie upravuje rozhodnutie v **článku 13**. Takýto súhlas musí zatknutá osoba vyjadriť dobrovoľne, pri plnom vedomí následkov. Za týmto účelom má právo na právneho zástupcu. V zásade sa súhlas nemôže odvolať.¹⁶³ Ak zatknutá osoba nesúhlasí so svojím odovzdaním, má nárok, aby bola vypočutá vykonávajúcim súdnym orgánom.
- v ostatných prípadoch konečné rozhodnutie o vykonaní európskeho zatykača sa prijme v lehote 60 dní po zatknutí vyžiadanej osoby. V osobitných prípadoch, kedy nie je možné vykonať zatykač v stanovených lehotách, vykonávajúci súdny orgán to okamžite oznámi vydávajúcemu súdnemu orgánu, pričom uvedie dôvody prieťahu. Lehoty sa v tomto prípade môžu predĺžiť o ďalších 30 dní. V mimoriadnych prípadoch kedy na strane jedného z členských štátov nie je

¹⁶² Vydanie sa uskutoční v súlade s ustanoveniami článku 95 Dohovoru z 19. júna 1990, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 o postupnom zrušení kontrol na spoločných hraniciach.

¹⁶³ Každý členský štát môže ustanoviť, že súhlas, a ak je prípustné, jeho vzdanie sa, sa môže odvolať v súlade s pravidlami uplatniteľnými podľa vnútroštátnych právnych predpisov. Členský štát, ktorý si želá využiť túto možnosť, informuje Generálny sekretariát Rady a uvedie postupy na odvolanie súhlasu, na základe ktorých bude možné odvolať súhlas a všetky ich zmeny.

možné dodržat' stanovené lehoty, oznámi štát túto skutočnosť Eurojust-u, pričom uvedie dôvody priesahu. Pri opakovanom spôsobení priesahov pri vykonávaní európskych zatykačov, má členský štát povinnosť informovať radu s cieľom zhodnotiť vykonávanie rámcového rozhodnutia na úrovni členského štátu.

Článok 23 upravuje lehoty na vydanie osoby, podľa ktorého sa vyžiadaná osoba odovzdá čo najskôr v termíne dohodnutom medzi dotknutými orgánmi, najneskôr do 10 dní po prijatí konečného rozhodnutia o vykonaní európskeho zatykača. Ak odovzdanie z objektívnych dôvodom v tejto lehote nie je možné, príslušné orgány sa neodkladne navzájom skontaktujú a dohodnú o novom termíne odovzdania. V takomto prípade sa odovzdanie uskutoční v 10-dňovej lehote odo dňa dohody.¹⁶⁴ Ak sa vyžiadaná osoba aj po uplynutí stanovených lehôt zadržiava, musí byť prepustená.

V nasledujúcich článkoch rámcové rozhodnutie upravuje:

- odloženie odovzdania alebo podmienené odovzdanie
- podmienky tranzitu
- započítanie doby zadržania vo vykonávajúcim členskom štáte
- možnosť trestného stíhania za iné trestné činy
- odovzdanie majetku

V **článku 31** rámcové rozhodnutie výslovne upravuje vzťah k iným právnym nástrojom, nakoľko systém zavedený rámcovým rozhodnutím, je nezlučiteľný s procedúrou vydávania. Vo vzťahoch medzi členskými štátmi toto rámcové rozhodnutie s účinnosťou od 1. januára 2004 nahrádza príslušné ustanovenia nasledujúcich dohôrov v oblasti vydávania osôb:

- Európsky dohovor o vydávaní z 13. decembra 1957 a jeho doplňujúce protokoly a Európsky dohovor o potláčaní terorizmu z 27. januára 1977, pokiaľ ide o vydávanie osôb;
- Dohodu medzi 12 členskými štátmi Európskych spoločenstiev o zjednodušení a modernizácii spôsobov postúpenia žiadostí o vydanie z 26. mája 1989

¹⁶⁴ Výnimočne je odovzdanie možné odložiť z vážnych humanitárnych dôvodov, napríklad pri zjavnom ohrození života alebo zdravia vyžiadanej osoby. Európsky zatykač sa v tomto prípade vykoná ihneď po odpadnutí dôvodov (bližšie článok 23 bod 4)

- Dohovor z 10. marca 1995 o zjednodušenom postupe vydávania osôb medzi členskými štátmi Európskej únie
- Dohovor z 27. septembra 1996, týkajúci sa vydávania osôb medzi členskými štátmi Európskej únie;
- Hlavu III, kapitolu 4 Dohovoru z 19. júna 1990, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 o postupnom zrušení kontrol na spoločných hraniciach.

Členské štáty môžu naďalej uplatňovať platné dvojstranné alebo mnohostranné dohody alebo postupy, ak toto Rámcové rozhodnutie prijali, pokiaľ tieto dohody alebo postupy umožnia ciele tohto Rámcového rozhodnutia rozšíriť a pomôcť zjednodušiť alebo uľahčiť ďalšie odovzdávania osôb, na ktoré sa vzťahujú európske zatykače.¹⁶⁵ Podobne môžu uzatvoriť dvojstranné a mnohostranné dohody alebo postupy po prijatí tohto rámcového rozhodnutia.

K prijatiu rámcového rozhodnutia, ktoré zaviedlo európsky zatykací rozkaz viedlo niekoľko vyššie priblížených skutočností. Formy dovtedajšej spolupráce už neodrážali mieru integrácie a stupeň dôvery vybudovanej medzi členskými štátmi, preto Rada, na základe mnohokrát vyjadrených záverov Európskej rady, prijala 13. júna 2002 Rámcové rozhodnutie o európskom zatykacom rozkaze.¹⁶⁶

6.2. Rámcové rozhodnutie o Európsky príkaze na zabezpečenie dôkazov na účely získavania predmetov, dokumentov a údajov na použitie v konaniach v trestných veciach (*Framework Decision on European Evidence Warrant*)

Rámcové rozhodnutie Rady¹⁶⁷ z 18. decembra 2008 o európskom príkaze na zabezpečenie dôkazov na účely získavania predmetov, dokumentov a údajov na použitie

¹⁶⁵ Článok 31 bod 2.

¹⁶⁶ Rámcové rozhodnutie o zatykacom rozkaze nadobudlo účinnosť dvadsiaty deň po jeho uverejnení v Úradnom vestníku Európskych spoločností.

¹⁶⁷ Rámcové rozhodnutie 2008/978/SVV. Toto rámcové rozhodnutie je potrebné na vykonanie opatrení 5 a 6 Programu opatrení na vykonávanie zásady vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach,

v konaniach v trestných veciach (ďalej len „rámcové rozhodnutie o dôkaznom príkaze“) zaviedlo európsky dôkazný príkaz, ďalší z inštrumentov, ktoré sú hmatateľným prejavom zásady vzájomného uznávania. Rámcové rozhodnutie je platné od 19. januára 2009. Členské štáty sú povinné prijať opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s ustanoveniami tohto rámcového rozhodnutia do 19. januára 2011. Žiadosti o vzájomnú pomoc doručené pred týmto dátumom sa naďalej spravujú existujúcimi nástrojmi, ktoré sa týkajú vzájomnej pomoci v trestných veciach.

Cieľom rámcového rozhodnutia je nahradiť systém vzájomnej pomoci v trestných veciach pri zaistení predmetov, dokumentov alebo údajov medzi členskými štátmi. Európsky dôkazný príkaz by mal dočasne existovať súčasne s existujúcimi postupmi vzájomnej pomoci, a to kým nebudú spôsoby zhromažďovania dôkazov, vylúčené z rozsahu pôsobnosti tohto rámcového rozhodnutia, v súlade s Haagskym programom taktiež podliehať nástroju vzájomného uznávania.

Rovnako ako v prípade európskeho zatýkacieho rozkazu, Rada sa v preambule predmetného rámcového rozhodnutia prihlásila k Záverom zo zasadnutia Európskej rady v Tampere, a najmä ich bodu 33, podľa ktorého by sa *zásada vzájomného uznávania* mala stať v Únii základným kameňom justičnej spolupráce tak v občianskych veciach, ako aj v trestných veciach. Potrebu prioritného zavedenia európskeho príkazu na zabezpečenie dôkazov zdôraznil aj Haagsky program.¹⁶⁸ Rámcové rozhodnutie o vykonaní príkazu na zaistenie majetku alebo dôkazov v Európskej únii prijaté Radou 22. júla 2003,¹⁶⁹ rieši potrebu okamžitého vzájomného uznávania príkazov, s cieľom predísť zničeniu, zmene, pohybu alebo presunu dôkazov. Úprava podľa tohto rámcového rozhodnutia však pokrýva len časť justičnej spolupráce v trestných veciach, keď upravuje zabezpečenie dôkazov, no ich následný presun ponecháva na postupy v rámci klasickej právnej pomoci.

Rada preto vyjadrila potrebu zlepšiť justičnú spoluprácu, a to prostredníctvom uplatnenia *zásady vzájomného uznávania* na rozhodnutia justičných orgánov v podobe európskeho príkazu na zaistenie dôkazov¹⁷⁰. Aby bolo možné dosiahnuť tento cieľ,

ktorý Rada prijala 29. novembra 2000 v súlade so Závermi z Tampere. Text dostupný na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:350:0072:0092:SK:PDF>

¹⁶⁸ Bod 3.3.1. Haagskeho programu.

¹⁶⁹ Rámcové rozhodnutie Rady 2003/577/SVV z 22. júla 2003 o vykonaní príkazu na zaistenie majetku alebo dôkazov v Európskej únii.

¹⁷⁰ Rámcové rozhodnutie sa prijíma podľa článku 31 zmluvy, a preto sa týka justičnej spolupráce v kontexte uvedeného ustanovenia, ktorého cieľom je pomáhať pri zbere dôkazov na konania vymedzené v článku 5 tohto rámcového rozhodnutia. Hoci sa na zbere takýchto dôkazov môžu v súlade s článkom 2 písm. c) bodu ii) tohto rámcového rozhodnutia podieľať aj iné orgány ako sudcovia, súdy, vyšetrojúci

dôveru, na ktorej je založené vzájomné uznávanie, je nutné podporiť zárukami ochrany základných práv, obsiahnutými aj v tomto rámcovom rozhodnutí. Príkaz na zaistenie dôkazov by preto mali vydávať len sudcovia, sudy, vyšetrojúci sudcovia, prokurátori a niektoré iné justičné orgány určené členskými štátmi v súlade s týmto rámcovým rozhodnutím.¹⁷¹

Európsky príkaz na zaistenie dôkazov (EPZD) je rozhodnutím justičného orgánu, ktoré vydáva príslušný orgán členského štátu na účely získavania predmetov, dokumentov a údajov z iného členského štátu na použitie v konaniach:

- a) v súvislosti s trestným konaním, ktoré začal alebo má začať justičný orgán pre trestný čin podľa vnútroštátneho právneho poriadku štátu pôvodu;
- b) v konaní správnych orgánov pre skutky, ktoré sú trestné podľa vnútroštátneho právneho poriadku štátu pôvodu z titulu porušenia zákona, ak rozhodnutie v tomto konaní môže viesť ku konaniu pred súdom príslušným najmä v trestných veciach;
- c) v konaní justičných orgánov pre skutky, ktoré sú trestné podľa vnútroštátneho právneho poriadku štátu pôvodu z titulu porušenia zákona, ak rozhodnutie v tomto konaní môže viesť k ďalšiemu konaniu pred súdom príslušným najmä v trestných veciach, a
- d) v súvislosti s konaniami uvedenými v písmenách a), b) a c), ktoré súvisia s trestnými činmi alebo porušením zákona, za ktoré sa môže právnická osoba zodpovedať alebo byť trestaná v štáte pôvodu.¹⁷²

Európsky dôkazný príkaz umožňuje získanie dôkazov, ktoré už existujú a sú dostupné. Naopak, nie je možné EPZD vydať na účely, na základe ktorých sa vyžaduje výsluch svedkov a znalcov, sledovanie korešpondencie, odpočúvanie atď. (t.j. dôkazy neexistujúce, no priamo dostupné), alebo analýza existujúcich predmetov, vykonanie telesnej prehliadky a pod. (t.j. dôkazy existujúce, ktoré však nie sú dostupné bez ďalšieho skúmania).¹⁷³

sudcovia a prokurátori, rozsah pôsobnosti tohto nástroja nezahŕňa policajnú, colnú, hraničnú a administratívnu spoluprácu, ktoré sa spravujú inými ustanoveniami zmlúv.

¹⁷¹ Preambula rámcového rozhodnutia odsek 8 .

¹⁷² Článok 5 rámcového rozhodnutia.

¹⁷³ vid' článok 4 rámcového rozhodnutia.

Čo do obsahu a formy, EPZD sa vydáva na formulári, ktorý obsahuje príloha rámcového rozhodnutia. Správnosť jeho obsahu musí overiť orgán štátu, ktorý príkaz vydal (orgán štátu pôvodu). Príkaz sa vyhotoví v úradnom jazyku alebo v jednom z úradných jazykov členského štátu, na ktorého území sa predmety, dokumenty alebo údaje nachádzajú (vykonávajúci štát), alebo ho štát pôvodu preloží do tohto jazyka alebo jazykov.¹⁷⁴

Článok 7 rámcového rozhodnutia stanovuje podmienky, ktoré musia byť splnené, aby bolo možné EPZD vydať:

- získanie požadovaných predmetov, dokumentov alebo údajov je potrebné na účely konania uvedeného v rámcovom rozhodnutí
- predmety, dokumenty alebo údaje je možné podľa právneho poriadku štátu pôvodu získať v porovnateľnom prípade, ak by boli k dispozícii na území štátu pôvodu, aj keď by sa mohli použiť iné procesné opatrenia.

Podmienky sa v každom jednotlivom prípade posúdia len v štáte pôvodu.

EPZD je možné zaslať príslušnému orgánu členského štátu ak má príslušný orgán štátu pôvodu oprávnené dôvody domnievať sa, že

- sa v ňom nachádzajú príslušné predmety, dokumenty alebo údaje, alebo
- sú v ňom podľa právneho poriadku vykonávajúceho štátu priamo prístupné.

Orgán štátu pôvodu EPZD bezodkladne zašle príslušnému vykonávajúcemu orgánu akýmkoľvek spôsobom, ktorý umožňuje vyhotovenie písomného záznamu za podmienok, ktoré vykonávajúcemu štátu umožnia potvrdiť jeho pravosť; príslušné orgány členských štátov spolu komunikujú priamo. Členský štát môže určiť ústredný orgán, ktorý bude pomáhať príslušným orgánom, alebo ak to vyžaduje organizácia vnútorného justičného systému, môže tento ústredný orgán poveriť administratívnym zasielaním a prijímaním EPZD a súvisiacou korešpondenciou.¹⁷⁵

Na základe *zásady vzájomného uznávania*, vykonávajúci orgán uzná EPZD zaslaný v súlade s rámcovým rozhodnutím bez akýchkoľvek ďalších formalít a bezodkladne prijme potrebné opatrenia na jeho vykonanie rovnakým spôsobom, akým by boli predmety, dokumenty alebo údaje získané orgánom vykonávajúceho štátu, pokiaľ tento

¹⁷⁴ Podobne ako v prípade európskeho zatýkacieho rozkazu, aj v prípade EPZD, môže členský štát uviesť vo vyhlásení, že akceptuje EPZD alebo jeho preklad do jedného alebo viacerých iných úradných jazykov inštitúcií Únie. Vyhlásenie sa uloží na Generálnom sekretariáte Rady.

¹⁷⁵ Zasielanie EPZD upravuje článok 8 rámcového rozhodnutia.

orgán nerozhodne o uplatnení jedného z dôvodov neuznania alebo nevykonania (článok 13) alebo jedného z dôvodov odkladu (článok 16).¹⁷⁶ Vykonávajúci štát zodpovedá za výber potrebných opatrení pre zabezpečenie predmetov, dokumentov alebo údajov, ako aj prípadné použitie donucovacích opatrení. Akékoľvek opatrenia sa prijímú v súlade s procesnými pravidlami vykonávajúceho štátu. Rámcové rozhodnutie stanovilo dôvody pre neuznanie alebo nevykonanie EPZD zo strany vykonávajúceho štátu. Takýmto dôvodom je napr. skutočnosť, že vykonanie by porušilo zásadu *ne bis in idem*, príkaz sa týka skutkov, ktoré podľa právneho poriadku vykonávajúceho štátu nie sú trestným činom, v konkrétnom prípade nie je možné EPZD vykonať prostredníctvom žiadneho dostupného opatrenia, podľa právneho poriadku vykonávajúceho štátu existuje imunita alebo výsada, ktorá znemožňuje výkon a iné.

Rámcovým rozhodnutím došlo podobne ako pri zatýkacom rozkaze k obmedzeniu zásady obojstrannej trestnosti. Uznanie alebo vykonanie EPZD nepodlieha overeniu obojstrannej trestnosti, pokiaľ nie je potrebná prehliadka alebo zaistenie.¹⁷⁷ V prípade, že je potrebná prehliadka alebo zaistenie, overeniu obojstrannej trestnosti za žiadnych okolností nepodliehajú vymenované trestné činy, ak sa v štáte pôvodu podľa jeho právneho poriadku trestajú odňatím slobody alebo ochranným opatrením obmedzujúcim slobodu s hornou hranicou sadzby najmenej tri roky.¹⁷⁸ V záujme urýchlenia konania boli rámcovým rozhodnutím stanovené lehoty pre uznanie a výkon európskeho dôkazného príkazu a pre odovzdanie vecí, dokumentov a údajov a zvýraznená úloha orgánov oprávnených vydať a vykonať európsky dôkazný príkaz oproti ústredným orgánom.¹⁷⁹ Podstatné rysy európskeho dôkazného príkazu sú teda veľmi podobné ako u európskeho zatýkacieho rozkazu.¹⁸⁰

Rámcové rozhodnutie upravilo vzťah k iným právnym nástrojom, a to tak, že bez toho, aby bola dotknutá uplatniteľnosť existujúcich právnych nástrojov vo vzťahoch medzi členskými štátmi a tretími krajinami, sa rámcové rozhodnutie uplatňuje vo

¹⁷⁶ Článok 11 rámcového rozhodnutia.

¹⁷⁷ Článok 14 rámcového rozhodnutia.

¹⁷⁸ Medzi vymenované trestné činy patrí napríklad: účasť na zločinnom spolčení, terorizmus, obchodovanie s ľuďmi, sexuálne vykorisťovanie detí a detská pornografia, korupcia, počítačová kriminalita, rasizmus a xenofóbia, organizovaná alebo ozbrojená lúpež, znásilnenie, podpaľačstvo, nezákonné ovládnutie lietadla alebo plavidla, sabotáž a iné. (článok 14 bod 2)

¹⁷⁹ vid' článok 15 pre lehoty na uznanie, vykonanie a odovzdanie, článok 16 pre dôvody na odklad uznania alebo vykonania,

¹⁸⁰ POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, s. 59.

vzťahoch medzi členskými štátmi spoločne s existujúcimi nástrojmi, pokiaľ sa tieto nástroje týkajú žiadostí o dôkazy v rámci vzájomnej pomoci, ktoré spadajú do rozsahu pôsobnosti tohto rámcového rozhodnutia.¹⁸¹ Primárne však členské štáty použijú vo vzájomných vzťahoch európsky dôkazný príkaz.¹⁸²

Na tomto mieste stručne priblížime rámcové rozhodnutia, ktoré rovnako ako predchádzajúce nástroje využívajú princíp vzájomného uznávania, nepredstavujú však pre oblasť bývalého tretieho piliera tak zlomové dokumenty akým bol európsky zatýkací rozkaz.

6.3. Rámcové rozhodnutie o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie

Podľa rámcového rozhodnutia z 24. februára 2005¹⁸³ by sa *zásada vzájomného uznávania* mala uplatňovať na peňažné sankcie, ktoré uložili justičné alebo správne orgány s cieľom uľahčiť výkon týchto sankcií v inom členskom štáte, ako je štát, v ktorom sú uložené. Podobne ako predchádzajúce rámcové rozhodnutia, i toto stanoví orgány príslušné k zasielaniu rozhodnutí, pričom úradná komunikácia prebieha priamo medzi určenými orgánmi. Pre vymenované trestné činy, ktoré zahŕňajú najzávažnejšie formy trestnej činnosti, je obmedzená zásada obojstrannej trestnosti. Príslušné orgány vykonávajúceho štátu uznajú rozhodnutie bez toho, aby boli požadované akékoľvek ďalšie náležitosti a bezodkladne prijmú všetky potrebné opatrenia na jeho výkon, pokiaľ príslušný orgán nerozhodne o uplatnení jedného z dôvodov odmietnutia uznania alebo odmietnutia výkonu, ktoré stanovuje článok 7 rámcového rozhodnutia. Rámcové rozhodnutie okrem iného ďalej upravuje:

- určenie čiastky, ktorá sa má zaplatiť
- právny poriadok, ktorým sa spravuje konanie
- spôsob náhrady neuhradenej peňažnej sankcie
- možnosť preskúmania rozsudku
- ukončenie vykonania

¹⁸¹Vid' článok 21 rámcového rozhodnutia.

¹⁸²Článok 24 odsek 2: „...sa orgány štátu pôvodu opierajú o EPZD v prípade, že každý z predmetov, dokumentov alebo údajov, ktoré sa vyžadujú od vykonávajúceho štátu, spadá do rozsahu pôsobnosti tohto rámcového rozhodnutia.“

¹⁸³ Rámcové rozhodnutie Rady 2005/214/SVV z 24. februára 2005 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie, Ú. v. EÚ L 76, 22.3.2005, s. 16 – 30.

- následky zaslania rozhodnutia.

Rámcové rozhodnutie nebráni uplatňovaniu dvojstranných a viacstranných dohôd medzi členskými štátmi, pokiaľ tieto pomáhajú ďalej zjednodušiť alebo uľahčiť postupy vykonania peňažných sankcií.

6.4. Rámcové rozhodnutie o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na príkazy na konfiškáciu

Rámcové rozhodnutie zo 6.októbra 2006¹⁸⁴ si kladie za cieľ uľahčiť spoluprácu členských štátov pokiaľ ide o uznávanie a výkon príkazov na konfiškáciu, ktoré si vyžaduje efektívna kontrola hospodárskej trestnej činnosti, aby bolo možné eliminovať finančný prospech páchatel'ov trestných činov - jeden z hlavných motívov organizovanej trestnej činnosti. Účelom rámcového rozhodnutia je stanoviť pravidlá uznania a vykonania príkazu na konfiškáciu vydaného v inom členskom štáte. V rámci stanoveného okruhu trestných činov sa rovnako ako v predchádzajúcom prípade neoveruje obojstranná trestnosť činov. Aj v tomto rámcovom rozhodnutí Rada zdôraznila, že spolupráca medzi členskými štátmi na základe *zásady vzájomného uznávania* a okamžitého vykonávania súdnych rozhodnutí predpokladá dôveru, že rozhodnutia, ktoré sa majú uznať a vykonať, budú vždy prijaté v súlade so *zásadami zákonnosti, subsidiarity a proporcionality*.

¹⁸⁴ Text dostupný na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006F0783:SK:HTML>.

7. Záver

Tak ako sa zvyšovala vzájomná dôvera členských štátov v ich právne systémy, rozširovalo sa aj použitie princípu vzájomného uznávania, ktorý sa postupne stal všeobecným európskym integračným princípom. V Amsterdamskej zmluve si štáty stanovili odvážny cieľ – vybudovať priestor slobody, bezpečnosti a práva, v ktorom majú občania Európskej únie zaručený slobodný pohyb, prístup k spravodlivosti a zodpovedajúcu úroveň bezpečnosti. K dosiahnutiu tohto cieľa má prispieť aj princíp vzájomného uznávania v podobe vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach, vďaka ktorému by sa mal zjednodušiť proces vykonávania súdnych rozhodnutí, najmä voči osobám, ktoré sa zámerne vyhýbajú vykonaniu uloženej trestnej sankcie. Problematika justičnej spolupráce podľa maastrichtského chramu spadala pod tretí, medzivládny pilier. Lisabonská zmluva pilierovú štruktúru ruší, no prístup členských štátov k otázkam justičnej spolupráce si vynútil päťročné prechodné obdobie. Počas nasledujúcich piatich rokov tak podoba spolupráce nemení, a rovnako zostávajú zachované právne akty, vrátane rámcových rozhodnutí, prostredníctvom ktorých sa uplatňuje zásada vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach.

Zoznam použitých zdrojov

Monografie, učebnice

1. ASP, Peter. „*Mutual recognition and the development of criminal law within the EU*“ in: HUSABØ, E. JOHANNES, STRANDBAKKEN ASBJØRN. *Harmonization of criminal law in Europe*. Antwerpen: Intersentia, 2005, 157 s.
2. BALZACQ, Thierry, CARRERA, Sergio. *Security versus freedom?: a challenge for Europe's future*. Ashgate Publishing, Ltd., 2006, 313 s.
3. CRAIG, P. Paul, De BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. Oxford: Oxford University Press, 2008, 1148 s.
4. FENYK, Jaroslav, SVÁK, Ján. *Europeizace trestního práva*. Bratislava: Poradca podnikateľa, Bratislavská vysoká škola práva, 2008, 233 s.
5. FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009, 743 s.
6. FIBBE, G. Karel. *EC Law Aspects of Hybrid Entities*. Amsterdam: IBFD, 2009, 444 s.
7. GERLOCH, Aleš, WINTR, Jan (eds.): *Lisabonská smlouva a ústavní pořádek ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk 2009. 384 s.
8. HAD, Miloslav, PIKNA, Bohumil. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v edičním oddelení Ústavu mezinárodních vztahů, 2001, 88 s.
9. HARDING, Christopher, SWART, Bert. „*Intergovernmental Co-operation*“ in *Criminal Justice in Europe: a comparative study*. New York: Oxford University Press Inc, 1995, s. 404.
10. KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. Brno: Barrister a Principal, spol.s.r.o., 2007, 404 s.
11. PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Linde, 2010, 346 s.
12. POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Lexis Nexis, 2007, 94 s.

13. ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *EVROPSKÉ PRÁVO 1. Ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha, 2007, 310 s.
14. TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 1999, 869 s.
15. TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 3.vyd. Praha: C.H.Beck, 2006, 879 s.

Právne predpisy, nelegislatívne dokumenty

(s použitými internetovými zdrojmi)

- Amsterdamská zmluva
<http://www.nrsr.sk/Static/sk-SK/EU/Doc/amsterdamska-zmluva.pdf>
- Akčný plán z 3. Decembra 1998 o najlepších spôsoboch uplatňovania ustanovení Amsterdamskej zmluvy a vytvorenia priestoru slobody, bezpečnosti a práva.(Viedenský akčný plán) Úradný vestník C 19 z 23. januára 1999.
- Dohovor podpísaný v Schengene 19. júna 1990 medzi Belgickým kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Francúzskou republikou, Luxemburským veľkovoľvodstvom a Holandským kráľovstvom o vykonávaní Dohody o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach podpísanej v Schengene 14. júna 1985, s príslušným záverečným aktom a spoločnými Vyhláseniami.
- Dohoda medzi vládami štátov Hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republiky o postupnom odstraňovaní kontrol na ich spoločných hraniciach, podpísaná v Schengene 14. júna 1985.
- Dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi členskými štátmi Európskej únie z 29.mája 2000
- Haagsky program
http://ec.europa.eu/justice_home/news/information_dossiers/the_hague_priorities/
- Jednotná akcia z 22. apríla 1996 súvislosti s rámcom výmeny styčných sudcov s cieľom zlepšiť spoluprácu súdov medzi členskými štátmi EÚ
- Jednotná akcia z 29. júna 1998 o dobrej praxi vo vzájomnej právnej pomoci v trestných veciach
- Jednotná akcia z 29. júna 1998 o vytvorení Európskej súdnej siete
- Jednotný európsky akt

- Rámcové rozhodnutie Rady z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi , Ú.v. L 190, 18/07/2002 S. 1 – 20
- Rámcové rozhodnutie Rady o európskom príkaze na zabezpečenie dôkazov na účely získavania predmetov, dokumentov a údajov na použitie v konaniach v trestných veciach, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:350:0072:0092:SK:PDF>
- Rámcové rozhodnutie Rady 2005/214/SVV z 24. februára 2005 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie, Ú. v. EÚ L 76, 22.3.2005, s. 16 – 30.
- Rámcové rozhodnutie Rady 2006/783/SVV zo 6. októbra 2006 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na príkazy na konfiškáciu
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006F0783:SK:HTML>
- Rozhodnutím rady z 14.12. 2000 (OJ No L 324/2-3)
- Rozhodnutie Rady z 28. februára 2002, ktorým sa zriaďuje Eurojust s cieľom posilniť boj proti závažným trestným činom, Ú.v. L063, 06/03/2002, s. 1-13
- Štokholmský program
(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:SK:PDF>)
- Zmluvu o Európskej únii
<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1296&lang=sk>
- Zmluva o Európskej únii (Maastrichtská zmluva)
<http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/dat/11992M/word/11992M.doc>
- Zmluva o fungovaní Európskej únie
<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1296&lang=sk>
- Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva
<http://eur-lex.europa.eu/sk/treaties/index.htm>
- Zmluva z Nice
<http://www.nrsr.sk/Static/sk-SK/EU/Doc/zmluva-z-nice.pdf>
- Závery z Tampere
http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

Súdne rozhodnutia

- Gözütok a Brügge - Rozhodnutie v spojených veciach C187/01, C-385/01

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0187:SK:HTML>

- Cassis de Dijon – Rozhodnutie vo veci C-120/78

http://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-SK-ARRET-C-0120-1978-200406993-05_00.html

ABSTRAKT

Fukáčová Nataša: Odras princípu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach v jednotlivých inštrumentoch tretieho piliera EÚ (Reflection of the principle of Mutual Recognition of the decisions in criminal matters in instruments of the Third Pillar of the EU) Diplomová práca.

Katedra európskeho práva. Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, vedúci práce Mgr. Ondrej Hamulák. Olomouc 2010, 73 s.

Ústrednou témou predkladanej práce je vzájomné uznávanie rozhodnutí v trestných veciach, princíp založený na vzájomnej dôvere, ktorý by sa podľa Záverov z Tampere mal stať základným kameňom justičnej spolupráce. Práca sa zaoberá vývojom justičnej spolupráce, ktorá je súčasťou tretieho piliera Európskej únie. Ukazuje formy súdnej spolupráce pred založením Európskej únie, spoluprácu v rámci tretieho piliera, zmeny s ohľadom na nový cieľ EÚ – priestor slobody, bezpečnosti a práva, ako aj zmeny, ktoré prináša Lisabonská zmluva. Vzhľadom k negatívnemu postojú členských štátov ratifikovať tradičné medzinárodné dohovory, princíp vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach by nebol uvedený do života bez rámcových rozhodnutí – právneho nástroja tretieho piliera. Zlomovým bodom v uplatňovaní konceptu vzájomného uznávania bolo rámcové rozhodnutie zavádzajúce európsky zatýkací rozkaz.

Kľúčová slová: justičná spolupráca v trestných veciach, tretí pilier EÚ, priestor slobody bezpečnosti a práva, vzájomné uznávanie rozhodnutí v trestných veciach, rámcové rozhodnutie, európsky zatýkací rozkaz.

The focus of the presented work is mutual recognition of decisions in criminal matters – principle based on the mutual trust - which should become (according to the Tampere Conclusions) a cornerstone of judicial co-operation. The work deals with the development of judicial co-operation, part of the former third pillar of the European Union. It shows forms of the judicial co-operation before establishing EU, co-operation under third pillar, changes with respect to EU's new target – Area of Freedom, Security and Justice and also differences brought by the Lisbon Treaty. Because of the negative

position of the member states to ratify traditional international conventions principle of mutual recognition of decisions in criminal matters could not be brought into life without framework decisions – legal act of the Third Pillar. The framework decision on the European Arrest Warrant was a breakthrough in application of the concept of mutual recognition.

Key words: judicial co-operation in criminal matters, Third Pillar of the EU, Area of Freedom, Security and Justice, mutual recognition of decisions in criminal matters, framework decision, European arrest Warrant.